

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів
Факультет інноваційних технологій

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня бакалавра
за освітньо–професійною програмою «Готельно–ресторанна справа»

на тему: «Оподаткування господарської діяльності підприємства
індустрії гостинності»

Виконав:
здобувач IV курсу спеціальності
241 «Готельно–ресторанна справа»
Позик В.О.

Керівник:
к.е.н., доц., доцент кафедри міжнародного
туризму та готельно–ресторанного
бізнесу Стеблюк Н.Ф.

Дніпро – 2024

АНОТАЦІЯ

Позик В.О. Оподаткування господарської діяльності підприємства індустрії гостинності. Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю 241 Готельно-ресторанна справа. – Університет митної справи та фінансів, Дніпро.

Мета роботи: узагальнення теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо управління податковим навантаженням підприємства індустрії гостинності та формування ефективних управлінських рішень в умовах додержання діючого законодавства.

Об'єктом дослідження є процеси формування та реалізації податкової політики ведення бізнесу.

Предметом дослідження є теоретичні засади і практичні аспекти податкового навантаження підприємств індустрії гостинності.

Методи дослідження: економічного аналізу, синтезу, порівняння, аналогії; спостереження, узагальнення; методи групування, податковий аналіз, графічного зображення.

Встановлено, що податкова політика підприємства визначається як політика дій з метою визначення поведінки підприємства у формуванні податкових зобов'язань під впливом зовнішнього та внутрішнього середовищ. Проведена оцінка податкового навантаження на діяльність підприємства індустрії гостинності з точки зору адекватності побудованої моделі та виявлення факторів, що істотно впливають на податкове навантаження підприємства. Удосконалено методичний підхід визначення податкового навантаження підприємства індустрії гостинності, а також сформовано рекомендації щодо його скорочення.

Отримані результати є корисними для використання методів оцінки податкового навантаження як показника ефективності та покращення результатів господарської діяльності підприємства індустрії гостинності, також допомагають визначити рівень податкового навантаження та обґрунтувати шляхи його оптимізації. Одержані результати можуть бути використані в подальших наукових дослідженнях для вивчення принципів функціонування та розвитку податкової політики підприємств індустрії гостинності.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків. Робота викладена на 65 сторінках, містить 27 таблиць, 16 рисунків. Список використаних джерел містить 51 найменування.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА, ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ, ОПОДАТКУВАННЯ, ПОДАТОК, БІЗНЕС, ГОТЕЛЬ, ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ, ІНДУСТРІЯ ГОСТИННОСТІ.

ABSTRACT

Pozik V. Taxation of the economic activity of the enterprise of the hospitality industry. Qualification work for obtaining the degree of higher education "Bachelor" in the specialty 241 Hotel and restaurant business. – University of Customs and Finance, Dnipro.

Purpose: generalization of theoretical provisions and development of practical recommendations regarding the management of the tax burden of the enterprise of the hospitality industry and the formation of effective management decisions in the conditions of compliance with the current legislation.

The object of the research is the processes of formation and implementation of the tax policy of conducting business.

The subject of the study is the theoretical basis and practical aspects of the tax burden of enterprises in the hospitality industry.

Research methods: economic analysis, synthesis, comparison, analogy; observation, generalization; methods of grouping, tax analysis, graphical representation.

It is established that the tax policy of the enterprise is defined as the policy of actions aimed at determining the behavior of the enterprise in the formation of tax obligations under the influence of external and internal environments. An assessment of the tax burden on the activity of the hospitality industry enterprise was carried out from the point of view of the adequacy of the built model and the identification of factors that significantly affect the tax burden of the enterprise. The obtained results can be used in further scientific research to study the principles of operation and development of the tax policy of enterprises in the hospitality industry.

The qualification work consists of an introduction, three sections, and conclusions. The work is laid out on 65 pages, contains 27 tables, 16 figures. The list of used sources contains 51 items.

KEY WORDS: TAX POLICY, TAX BURDEN, TAXATION, TAX, BUSINESS, HOTEL, ECONOMIC ACTIVITY, HOSPITALITY INDUSTRY.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ.....	8
1.1. Роль податкової політики в економічній політиці держави.....	8
1.2. Підходи до управління податковим навантаженням підприємства	11
1.3. Особливості оцінювання рівня податкового навантаження підприємства..	20
ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 1	26
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ОПОДАТКУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ	27
2.1. Загальна характеристика готелю «Optima Collection Дніпро».....	27
2.2 Аналіз фінансового стану готелю	32
2.3 Аналіз податкових платежів підприємства індустрії гостинності.....	39
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	44
РОЗДІЛ 3 ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ	46
3.1 Моделювання процесів оподаткування підприємства індустрії гостинності	46
3.2. Визначення податкового навантаження господарської діяльності підприємства індустрії гостинності	49
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	55
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	60

ВСТУП

Актуальність теми. Податкове законодавство України є динамічним, складним, що призводить до неповноти інформації про оподаткування. Як наслідок, податкове середовище українських компаній характеризується невизначеністю та надмірним податковим навантаженням, що призводить до збитків та зниження ділової активності. Для вирішення проблеми високого податкового навантаження та адаптації до невизначеності податкового середовища необхідно розробити комплекс заходів з оптимізації податкового навантаження на рівні окремої компанії. Це дозволить приймати ефективні управлінські рішення в податковій сфері. Впливу податкового навантаження на результати діяльності суб'єктів господарювання постійно приділялась значна увага в економічній науці. Питання стосовно управління податковим навантаженням на рівні суб'єктів господарювання розглядалися в працях українських вчених: І.О.Бланка, В.П.Вишневського, А.В.Слисєєва, А.Г.Загороднього, С.В.Каламбет, В.В.Карпової, К.Ф.Ковальчука, В.М.Литвина, П.В.Мельника, Т.М.Реви, А.М.Соколовської, Л.М.Шаблистої та ін. Необхідність подальшого дослідження цих питань з метою забезпечення ефективності господарської діяльності підприємств в сфері послуг зумовила вибір теми і актуальність дипломної роботи.

Метою роботи є узагальнення теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо управління податковим навантаженням підприємства індустрії гостинності та формування ефективних управлінських рішень в умовах додержання діючого законодавства. Виходячи з поставленої мети, в роботі поставлені та вирішені такі завдання:

- розглянути роль податкової політики в економічній політиці держави;
- дослідити підходи до управління податковим навантаженням підприємства;
- визначити особливості оцінювання рівня податкового навантаження

підприємства;

- навести загальну характеристику готелю «Optima Collection Дніпро»;
- проаналізувати фінансово-економічний стан готелю та показники фінансово-економічної діяльності, які впливають на формування податків підприємства індустрії гостинності;
- провести аналіз податкових платежів підприємства індустрії гостинності;
- запропонувати модельний приклад оподаткування підприємства індустрії гостинності;
- визначити податкове навантаження господарської діяльності підприємства індустрії гостинності.

Об'єкт дослідження: процеси формування та реалізації податкової політики ведення бізнесу.

Предмет дослідження: теоретичні засади і практичні аспекти податкового навантаження підприємств індустрії гостинності.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених в роботі завдань використовувались наступні методи: економічного аналізу, синтезу, порівняння, аналогії; спостереження, узагальнення; методи групування, податковий аналіз, графічного зображення.

Інформаційною базою дослідження стали теоретичні та науково-практичні дослідження вітчизняних авторів, періодичні видання, навчальні посібники, монографії, наукові праці вчених у предметній сфері.

Практична значущість результатів роботи. Отримані результати є корисними для використання методів оцінки податкового навантаження як показника ефективності та покращення результатів господарської діяльності підприємства індустрії гостинності, також допомагають визначити рівень податкового навантаження та обґрунтувати шляхи його оптимізації. Одержані результати можуть бути використані в подальших наукових дослідженнях для вивчення принципів функціонування та розвитку податкової політики підприємств індустрії гостинності.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження доповідалися автором роботи на міжнародній науково–практичній конференції.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків; містить 65 сторінок тексту, 16 рисунків, 27 таблиць. Список джерел включає 51 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Роль податкової політики в економічній політиці держави

В умовах ринкової економіки ефективність функціонування підприємства залежить від фінансово-економічних результатів діяльності, на які впливають податки; тому податкова політика держави певною мірою визначає прибуток суб'єкта господарювання, що залишається після оподаткування. Оскільки господарська діяльність підприємств залежить від зовнішніх умов (податкова, економічна та політика, яку проводить уряд країни), формування внутрішньої політики суб'єктів господарювання проводиться з урахуванням їх впливу. Останнім часом особливу актуальність мають питання, пов'язані з оподаткуванням діяльності підприємств та податковою політикою, яку вони проводять. Можна погодитися з поглядами фахівців [1,2], що існує взаємозв'язок між податковою політикою макро- та мікрорівня, а також, що податкова політика макrorівня формує умови для створення податкової політики мікрорівня, та, крім цього, податкова політика здійснює істотний вплив на фінансово-економічні результати діяльності суб'єктів господарювання, зокрема прибуток, платоспроможність, ліквідність, рентабельність тощо.

На формування державної податкової політики впливають пріоритети загальної політики у країні. Виходячи з цього доцільним уявляється з'ясування теоретичних основ створення податкової політики на макrorівні та дослідження її взаємозв'язку з економічною політикою в цілому. Аналіз наукових розробок виявив, особливості оподаткування і бюджетування в сучасних економічних умовах. Більш детально дослідженням питань щодо податкової політики на державному рівні, займалися вітчизняні [2,3,4] та зарубіжні науковці.

Податкова політика є частиною фіскальної політики держави та діє паралельно з іншими видами фіскальної політики для досягнення загальних цілей фіскальної політики та має власні цілі, зумовлені специфікою оподаткування як основного інструменту, що впливає на досягнення цих цілей.

Останні можна поділити на цілі, спільні для інших видів фіскальної політики, та цілі, притаманні лише податковій політиці (рис.1.1) [4].

Рисунок 1.1 – Цілі державної податкової політики

Джерело: [4]

З'ясування цілей збалансування інтересів держави та платників податків, а також інтересів окремих платників податків допоможе визначити вектор, на якому має бути сфокусована податкова політика, і, в свою чергу, уможливить загальне функціонування грошово-кредитної політики, що також є завданням податкової політики [3]. Однак серед існуючих підходів до визначення поняття «податкова політика» недостатньо уваги приділялося її взаємозв'язку з економічною політикою. Крім цього, існують певні проблеми стосовно чіткого визначення специфічних характеристик та загальних рис податкової політики, тому потрібно розглянути дану категорію з позицій економічної політики. Слід зауважити, що поняття «економічна політика держави» є видовим відносно до терміну «політика», тому проблематику його визначення слід розглядати в розрізі трактування цих двох понять [5,6].

Поняття «політика» є багатозначним і в науковій літературі його трактують по-різному. Аналіз підходів вчених до визначення поняття «політика» виявив, що всі зазначені трактування даного терміну можна вважати правомірними, оскільки вони обумовлені складністю поняття «політика», однак

для визначення термінологічного апарату «економічної політики» найбільш доцільним вважається застосування характеристики терміну «політика» як образу дій кого–небудь, спрямованого на досягнення чого–небудь [7,8].

Тому під політикою слід розуміти цілеспрямований образ дій індивідів або групи індивідів щодо формування та реалізації заходів та рішень з урахуванням власних інтересів, який впливає на життя суспільства в цілому (табл.1.1).

Таблиця 1.1 – Групування принципів податкової політики України

Групи принципів	Принципи оподаткування
Фіскально–бюджетні	Фіскальна достатність, збалансування податкових надходжень між Державним та місцевими бюджетами.
Економічні	Орієнтація на економічне зростання, сприяння науково–технічному прогресу та технологічній модернізації виробництва
Соціальні	Соціальна справедливість, презумпція правомірності рішень на користь інтересів платників податків, рівність, запобігання податковій дискримінації.
Загальні	Доступність, рівномірність сплати, економічна обґрунтованість, узгодження інтересів держави та платників податків, збалансованість інтересів окремих платників податків, зменшення витрат на стягнення податків

Джерело: складено за [9,10]

Слід зазначити, що аналіз наведених підходів до визначення податкової політики дозволяє виділити особливості, притаманні лише даній категорії:

– зміст податкової політики визначають податкові відносини, які виникають під час введення та справляння податкових платежів;

– формування податкової системи спрямоване на досягнення певних цілей, таких як поповнення бюджетних надходжень, збільшення виробництва та зайнятості, а також контроль над інфляцією;

– використання всіх інструментів податкової політики, які дозволяють не тільки поповнювати доходи бюджету держави, але й стимулювати економіку до зростання при одночасному дотриманні інтересів як держави, так і платників податків.

Таким чином, можна зазначити, що в більшості підходів до змісту категорії

«податкова політика» на макрорівні переважає фінансовий напрямок її розуміння, тобто розгляд даного поняття як джерела накопичення доходів держави. Поряд з цим, за наявності значної кількості різних підходів до сутності податкової політики, важко назвати хоча б один, який повністю характеризував би її сутність [6,11]. Представлений підхід авторів до визначення місця податкової політики в системі економічної політики ґрунтується на тому, що податкова політика є складовою частиною фінансової політики, яка, в свою чергу, входить до складу фінансової політики, а остання є складовим елементом економічної політики держави, тобто можна відзначити наявність ієрархічної залежності між зазначеними категоріями [12].

Визначивши таким чином податкову політику як складовий елемент економічної політики взагалі, можна відзначити, що напрямок податкової політики в країні буде впливати на розвиток економіки в цілому.

Отже, враховуючи те, що підприємницьке середовище є частиною економіки держави, податкова політика макрорівня прямо впливає на діяльність суб'єктів господарювання. Тому доцільно більш детально розглянути особливості формування та функціонування податкової політики макро– та мікрорівня.

1.2. Підходи до управління податковим навантаженням підприємства

У контексті макрофінансової стабілізації для цілей стратегічного аналізу розглядаються макроекономічні категорії податкового навантаження та фінансової ефективності в розрізі прямих і непрямих податків. В економічній науці використовуються такі підходи до оцінки податкового навантаження:

- як відношення податкових надходжень до бюджету до величини сукупного доходу приватного сектору;
- як різниця між сукупними доходами і витратами та трансфертами з бюджету на утримання приватного сектору;
- як частка податкових надходжень до валового внутрішнього продукту.

Податкові ставки часто використовують як індикатор ефективності податкового навантаження. Цей показник відображає відношення загальної суми всіх зібраних податків до валового внутрішнього продукту. Податкова ставка є найпростішим показником з тих, що зазвичай використовуються для характеристики податкового навантаження. Перевагою цього показника є його поширеність у зарубіжних країнах [1,13]. У загальному вигляді податкове навантаження показує доходи, які резиденти сплачують до бюджету у вигляді податків та неподаткових платежів. Існує кілька методів розрахунку цього показника, залежно від завдання аналізу та наявних ресурсів. Найбільш точним методом розрахунку податкового навантаження є аналіз витрат кожного суб'єкта господарювання на сплату податків та неподаткових платежів. Для фіскального регулювання попиту та пропозиції податкове навантаження слід аналізувати в розрізі прямих та непрямих податків [8,9].

Методологічну основу вибору індикаторів макроекономічної стабільності та фінансової безпеки можна визначити таким чином: вибір параметрів для моніторингу стану податкового навантаження та ефективності фіскального навантаження; діагностика впливу податкового навантаження на макроекономічну стабільність. Загалом, показники можна класифікувати за певними ознаками, які відповідають цілям дослідження. Класифікацію показників ідентифікації стабілізації економічного розвитку можна представити в таблиці 1.2.

Податкове навантаження є важливим показником, що відображає фіскально-перерозподільні процеси обсягів ВВП через податкову систему, а також результати податкової політики держави. Так податкове навантаження – показник, який характеризує обсяг вилучених податків на макро– (державному) або мікро– (суб'єкт господарювання) рівні [13,14].

Науковці підкреслюють, що податкове навантаження оцінюється з двох позицій:

- 1) як форма монопольної ціни суспільних благ ;
- 2) як розрахунковий показник для кількісного вимірювання цінових

параметрів, пов'язаних з оцінкою послуг, що надаються державою.

Таблиця 1.2 – Класифікація індикаторів економічної стабілізації

Класифікація	Типи показників
Шляхом оцінювання процесу розробки	Прямі індикатори – безпосередньо пов'язані з предметом дослідження Непрямі індикатори – побічно відображають характеристики об'єкта дослідження
За часовою базою порівняння показників	базові – охоплюють період, який береться для порівняння, фактичні – відповідають існуючому запланованому стану
За часовим напрямком оцінки процесу розвитку	ретроспективні, поточні, прогностичні періоди
За рівнем деталізації структури об'єкта дослідження індикатора	цілісний або інтегрований (доходи державного бюджету до ВВП)
За рівнем агрегування в процесі аналізу та оцінки	інтегрований підхід
З точки зору унікальності	універсальні індикатори, які можна використовувати для аналізу всіх типів підприємств спеціальні індикатори, розроблені з урахуванням специфіки та особливостей досліджуваної сукупності
Відповідно до одиниць виміру	кількісні (числові) та якісні. Кількісні індикатори включають абсолютні показники (наприклад, ВВП, податкові надходження, додана вартість) та групу відносних (умовних) показників (фіскальна ефективність, податкове навантаження)
За способом представлення цінностей	точкові та інтервальні індикатори. Інтервальний індикатор вказує на тривалість толерантності, тоді як точковий індикатор обмежується точним значенням індикатора.

Джерело: складено за [7,8]

Таким чином, на особливу увагу заслуговує поняття та показники податкового навантаження, оскільки воно є найбільш важливим з точки зору податкового адміністрування та може бути безпосереднім об'єктом податкового адміністрування в кількісному вираженні. Існують певні відмінності у визначенні економічного змісту податкового навантаження та методики його розрахунку. Податкове навантаження відображає витрати, які несуть економічні агенти у зв'язку зі сплатою податків. Існує два основних підходи до визначення цих витрат [10,15]: перший – включати до податкового навантаження лише платежі та збори до бюджету; другий – включати до податкового навантаження лише платежі та збори до бюджету.

Відповідно до цієї класифікації відносні показники податкового

навантаження поділяються на часткові та інтегральні. Часткові показники ґрунтуються на принципі порівнянності джерел сплати податків та платежів, що призводить до формування декількох часткових показників податкового навантаження. Найбільш прийнятним об'єктом інтегрованого управління корпоративними податками є інтегральний показник податкового навантаження [11,15]. Чисельником інтегрального показника є сума податків і зборів, а знаменником інтегрального показника податкового навантаження – прибуток, додана вартість, виручка від реалізації та прямі фінансові ресурси. Узагальнюючи аналіз підходів до визначення та оцінки податкового навантаження на мікрорівні, можна виділити основні підходи, які наведені на схемі нижче (рис. 1.2). Для подальшого дослідження необхідно обґрунтувати вибір показника податкового навантаження. Наразі цей показник є єдиним показником податкового навантаження, визнаним на законодавчому рівні, і, хоча відповідний наказ втратив чинність, аналогічного показника поки що не існує [16].

Слід також зазначити, що цей показник відображає податкове навантаження лише за рахунок єдиного податку, а отже, використовує джерело його сплати як основу для кореляції. Як прямий індикатор податкової ситуації, цей показник в подальшому використовується як цільовий для податкового контролю з урахуванням наступних моментів:

- запропонований індикатор відображає тиск, який чинить на всі джерела платежів сукупність податків, що сплачуються безпосередньо підприємствами;
- індикатор є аналогом загальноприйнятого макроекономічного показника рівня податкового навантаження;
- індикатор відображає тиск на економічну категорію (оборот), яка активно використовується в управлінській звітності компаній. Розрахунки на основі цього індикатора не залежать від змін у податковому законодавстві та не призводять до викривлення інформації [11,17].

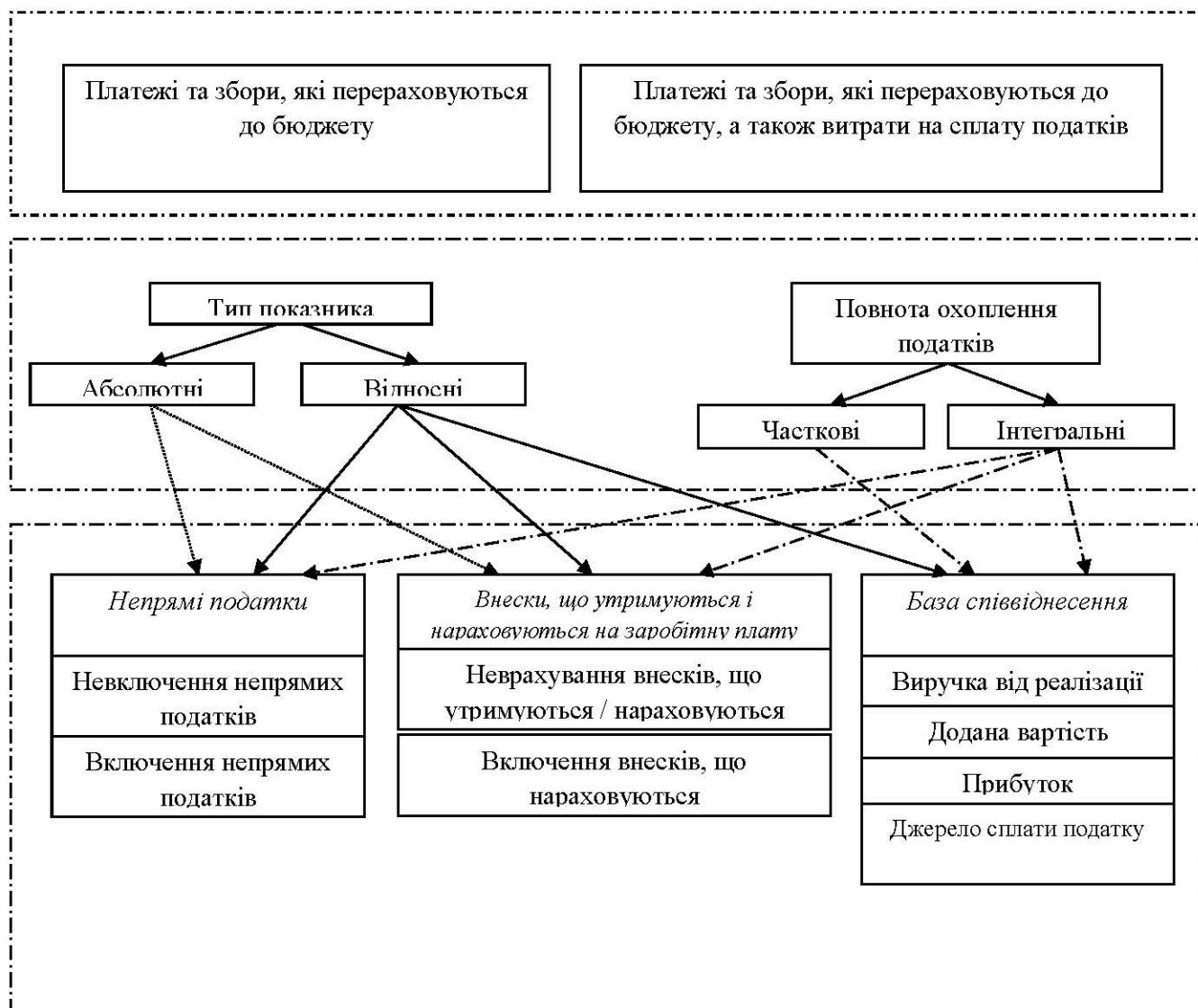

Рисунок 1.2 – Підходи до оцінювання податкового навантаження підприємства
Джерело: [10,11,15,16]

Враховуючи наведене вище визначення «податкового навантаження», термін "оптимізація" стосовно управління корпоративними податками можна доповнити поняттям "оптимізація податкового навантаження". Таке визначення є більш конкретним і строгим та враховує математичний зміст оптимізації. У цьому випадку під оптимізацією податкового навантаження розуміється вибір форми організації та здійснення підприємницької діяльності (серед різних варіантів), що забезпечує оптимальне значення податкового навантаження з урахуванням фінансових результатів підприємницької діяльності та з урахуванням визначених критеріїв оптимізації податкового навантаження

[10,17].

В принципі, критерієм оптимізації податкового навантаження підприємства є мінімізація суми податків, що сплачуються до бюджету. Такий підхід справедливо критикують з різних точок зору. Наприклад, сплата занадто мало податків збільшує ризик виникнення додаткового податкового навантаження [11,12].

Мінімальний податковий платіж є обґрунтованим критерієм оптимізації лише в тому випадку, якщо накладаються додаткові обмеження. Однак найсерйознішим недоліком цього критерію є те, що він створює конфлікт між платником податків і державою, що не усуває невизначеності в податковому середовищі підприємств. З точки зору держави, використання цього критерію в господарській діяльності підприємств призводить до величезних бюджетних втрат і, як наслідок, до зниження суспільного добробуту. З іншого боку, цей критерій не забезпечує належного рівня економічної безпеки підприємств і пов'язаний з ризиком бути віднесеним податковими інспекторами до категорії обережних на підставі закріпленого в законодавстві критерію мінімального податкового навантаження і, відповідно, притягнутим до відповідальності за ухилення від сплати податків (табл.1.3) [17].

Тому загальні критерії оптимізації податкового навантаження щодо інтересів держави та платників податків повинні враховувати такі інтереси: держави з точки зору наповнення бюджету всіх рівнів, платників податків з точки зору зменшення податкового навантаження, підприємців та держави як вагомого джерела економічного зростання для держави в цілому. Тому багатокритеріальна задача оптимізації податкового навантаження має наступний вигляд [19]:

- податкове навантаження \rightarrow тах — з боку держави;
- податкове навантаження \rightarrow тін — з боку платників податків;
- фінансовий результат \rightarrow тах – з обох боків.

Пошук компромісу для вирішення цієї багатокритеріальної проблеми з точки зору управління процесом оподаткування підприємств призвів до

створення критерію оптимізації. Цей критерій оптимізації є критерієм оптимізації оподаткування в економічному сенсі та критерієм оптимізації чистого прибутку через податкову систему в математичному сенсі. В якості такого критерію пропонується обмежити податкове навантаження знизу і зверху та обрати варіант, який гарантує максимальну ефективність (максимальний чистий прибуток) підприємства. На практиці нижнє значення може встановлюватися відповідно до вимог податкових органів або за погодженням з податковим інспектором, тоді як максимально допустиме податкове навантаження встановлюється з урахуванням конкретної ситуації на підприємстві або за дорученням компанії [20].

Таблиця 1.3 – Основні критерії податкової оптимізації

Показники	Характеристика
Чистий прибуток	максимізація чистого прибутку за параметрами даного податкового середовища та ринкової кон'юнктури
Суми сплачених податків	підтримання суми сплачених податків на певному рівні, який вважається прийнятним, достатнім і нормальним; мінімізація суми сплаченого податку за весь період діяльності підприємства;
Відносний інтегральний показник	мінімальний відносний інтегральний показник податкового навантаження
Фінансові ресурси	забезпечення рівномірності податкового навантаження відповідно до наявних фінансових ресурсів
Прибутковість, рентабельність	максимізація прибутковості проектів податкового планування при мінімізації ризиків та обмежень; максимізація фінансових результатів при обмеженні максимальної суми сплаченого податку.

Джерело: [18,19]

В умовах змін у податковій системі все більшої актуальності набуває питання адекватного опису процесу оподаткування на підприємствах з метою отримання максимально можливої інформації про поточний та майбутній стан підприємств для прийняття відповідних рішень.

Математичне моделювання як основний засіб системного дослідження є перспективним і на кількісному рівні ця методологія є доцільною, враховуючи доцільність обрання податкового навантаження як об'єкта податкового

менеджменту. Слід додати, що за допомогою математичного моделювання, які описують процес оподаткування, можна виявити перспективні фактори щодо управління податковим навантаженням та оцінити результати управлінських рішень шляхом розрахунку податкового навантаження та показників ефективності діяльності підприємства [21].

Групи математичних методів досліджень економічних систем та їхні структури представлені на рис. 1.3 [20].

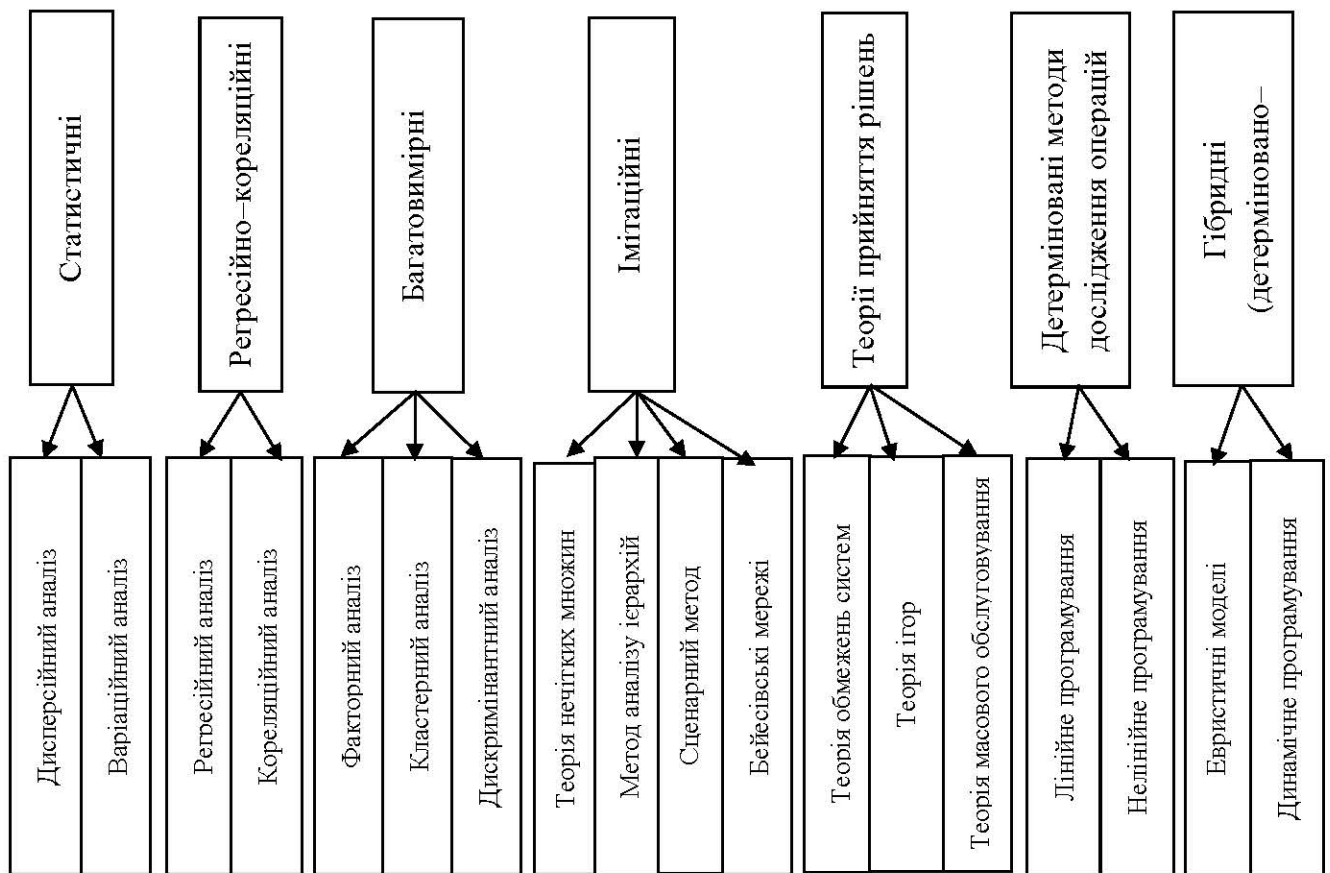

Рисунок 1.3 – Групи математичних методів

Джерело: [20]

Перевагою вдосконалення методики з точки зору математичного апарату є той факт, що податкова система передбачає мінімізацію податкових платежів, а складні критерії передбачають розробку неочевидних методів оптимізації. У цьому контексті методи математичної оптимізації є єдиним способом реалізації запропонованого підходу [5,22].

Усунення негативних тенденцій, пов'язаних з неякісним управлінням оподаткуванням, може бути реалізоване шляхом побудови системи управління податковим навантаженням підприємства (рис. 1.4). Наступною буде оцінка рівня податкового навантаження, яке використовується при оподаткуванні підприємств як в Україні, так і за її межами. Це дозволить реалізувати системний підхід до управління податковим навантаженням.

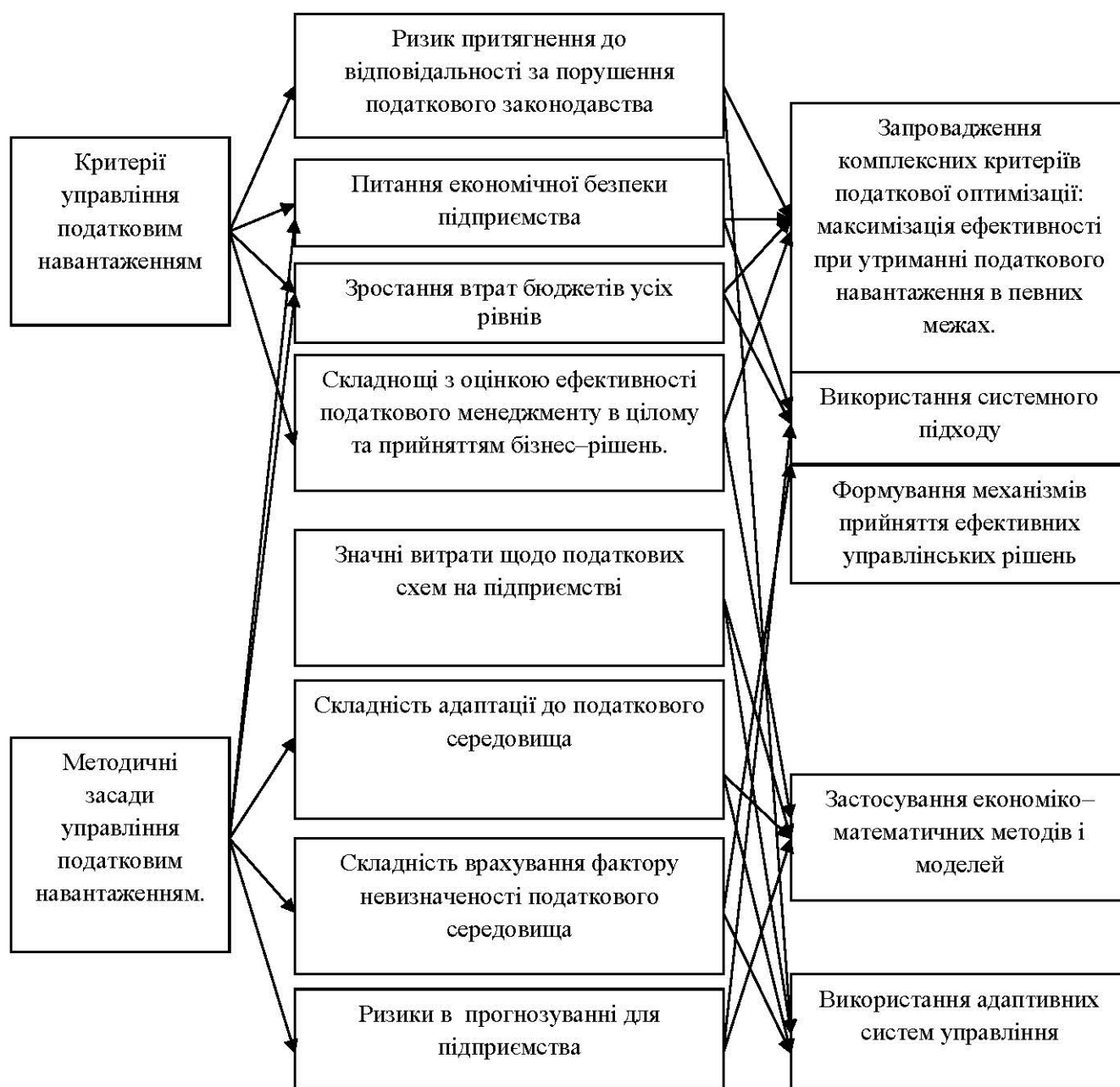

Рисунок 1.4 – Побудова системи податкового навантаження підприємства

Джерело: [5,20,22]

Отже, розглянуто підходи до управління податковим навантаженням

підприємства. Податкове навантаження – це один з фінансових показників, що визначають частку валового внутрішнього продукту на макрорівні і загальний дохід (прибуток) суб'єкта господарювання на мікрорівні, який перерозподіляється і акумулюється в Державному бюджеті у вигляді податків і зборів.

1.3. Особливості оцінювання рівня податкового навантаження підприємства

Незважаючи на значний досвід свого існування, податкова система України не виробила ефективних механізмів, які б стимулювали економічний розвиток. Відсутність стабільного законодавства, ефективної економічної політики та збалансованої податкової системи у сфері оподаткування суб'єктів господарювання призвела до відсутності достатньої довіри з боку суб'єктів господарювання, що спричинило тінізацію економіки та низькі темпи економічного розвитку в країні [14,23]. (рис.1.5).

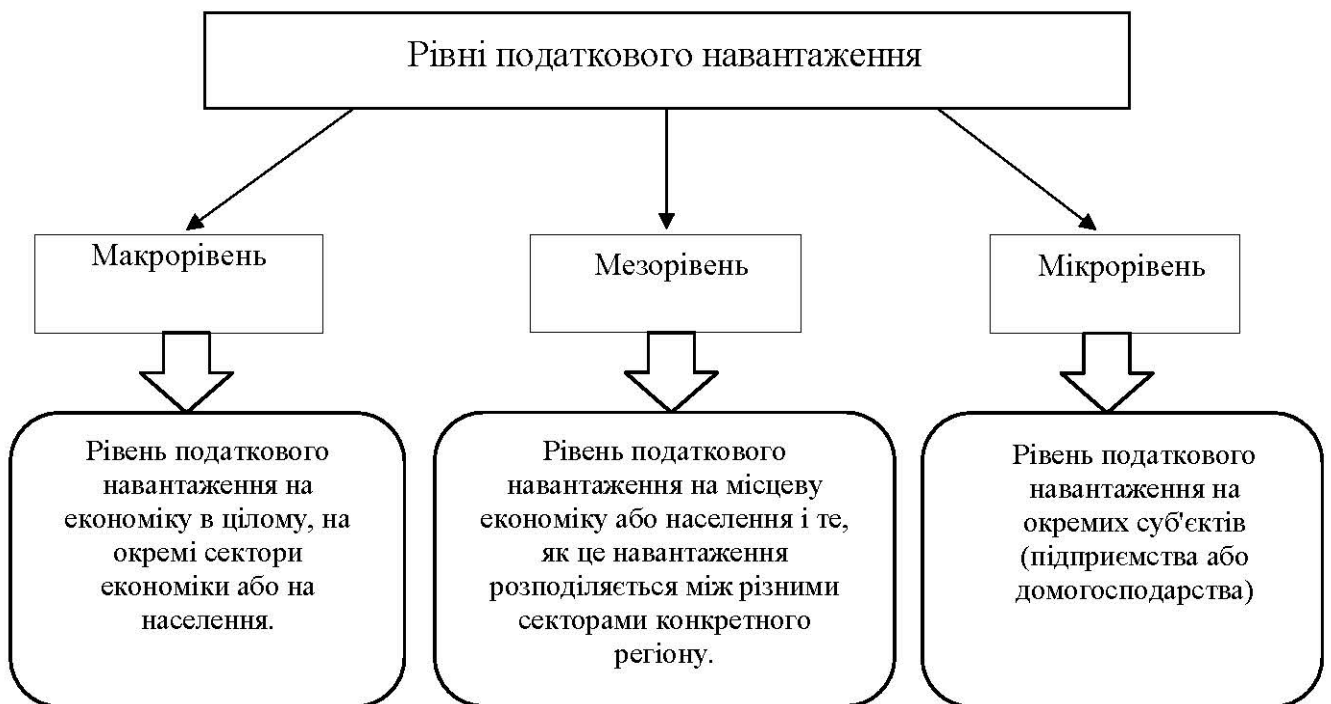

Рисунок 1.5 – Рівні податкового навантаження

Джерело: [14,23]

В Україні аналітичний департамент податкової служби оцінює сплату

податків і зборів за такими показниками: середнє податкове навантаження по галузях; рівень податкового навантаження в цілому по країні; рівень податкового навантаження по областях, районах та окремих суб'єктах господарювання. Податкове навантаження є показником, який характеризує податкову систему та визначає рівень перерозподілу ресурсів держави. Визначений рівень податкового навантаження України за 2017 – 2022 рр. наведено у табл.1.4 [15,24].

Таблиця 1.4 – Визначення рівня податкового навантаження в Україні за 2017 –2022 рр.

Показники	Роки					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1. Податкові надходження до Зведеного бюджету, млрд грн	828,2	986,3	1070,3	1136,7	1453,8	1343,2
2. ВВП (у фактичних цінах), млрд грн	2983,0	3558,7	3974,6	4194,1	5459,6	5191,0
3. Рівень податкового навантаження (без ЄСВ), %	27,76	27,72	26,93	27,10	26,62	25,88
4. Надходження ЄСВ, млрд грн.	180,8	228,0	273,5	294,4	349,0	425,3
5. Загальний рівень ПН (з ЄСВ), %	33,8	34,1	33,8	34,1	33,0	34,1

Джерело: складено за [15]

Податкове навантаження у 2022 році знизилося на 0,74% порівняно з 2021 роком до 25,88%. Водночас загальне податкове навантаження зросло на 1,1% до 34,1%. ВВП та податкові надходження за цей період суттєво скоротилися. Однак надходження від ЄСВ у 2022 році склали 425,3 млрд грн, що на 76,2 млрд грн (21,8%) більше, ніж у 2021 році. Варто зазначити, що загальний рівень податкового навантаження значною мірою визначається єдиним внеском на ЄСВ на додаток до загальнодержавних та місцевих податків і зборів. У корпоративному секторі ЄСВ здійснює значний фінансовий тиск на заробітну плату. Хоча ЄСВ не є податковим платежем, його слід враховувати при розрахунку рівня податкового навантаження. Результати розрахунку цих показників наведено в таблиці 1.5. Існує чітка тенденція до збільшення

податкового навантаження на ПДВ та ПДФО у 2015–2018 роках та зменшення у 2019 році. Податкове навантаження на прибуток підприємств змінювалося. Зокрема, найнижчим воно було у 2015 році – 1,96%, у 2016 році зросло до 2,52%, у 2017 році зменшилося до 2,45%, наступного року знову зросло до 3,01% і у звітному році становило 2,94%.

Таблиця 1.5 – Показники податкового навантаження в Україні

Показники	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
ПДВ, млрд. грн	178	235	313	375	378
ПДФО, млрд. грн	100	138	186	230	275
ПП, млрд. грн	39	60	73	107	117
АП, млрд. грн.	62	90	114	127	130
ПН з ПДВ, %	8,95	9,85	10,49	10,53	9,51
ПН з ПДФО, %	5,03	5,79	6,24	6,46	6,92
ПН з ПП, %	1,96	2,52	2,45	3,01	2,94
ПН з акцизу, %	3,12	3,77	3,82	3,57	3,27

Джерело: розраховано на основі [13,15]

Залежно від виду оподаткування, найвищим податковим навантаженням є ПДВ, який сплачує покупець товару чи послуги. Це пов'язано з тим, що ПДВ автоматично включається в ціну товару. Податок на доходи фізичних осіб також є значним податковим навантаженням [19,25]. Надмірний та непропорційний внутрішній податковий тягар знижує економічну активність підприємств. У цьому контексті зниження податкового навантаження може стимулювати інвестиційну активність суб'єктів господарювання та збільшити податкові надходження до державних фінансів. Зниження податкового навантаження також збільшує реальні доходи, заощадження домогосподарств та платоспроможний попит, що призводить до зростання національної економіки. Зниження податкових ставок призводить до зменшення податкових надходжень. Зменшення податкових надходжень при тому ж рівні ВВП призведе до зменшення податкового навантаження. Аналогічний ефект має запровадження пільгових режимів оподаткування для суб'єктів господарювання, оскільки це також призводить до зменшення податкових надходжень. Оптимальний рівень податкового навантаження має визначатися станом економічного розвитку та

складовими адміністративної системи, а також тим, наскільки ефективно податкові надходження використовуються для задоволення соціально-економічних потреб суспільства при перерозподілі коштів державного бюджету [25]. Тому вибір найбільш сприятливого податкового режиму для бізнесу є важливим фактором його успіху. Українське податкове законодавство передбачає загальні та спрощені режими оподаткування, які можна використовувати для зменшення податкового навантаження (табл.1.6, табл.1.7).

Таблиця 1.6 – Варіанти оподаткування відповідно до рівня граничного доходу

Рівень маржинального доходу	Система оподаткування
< 10 – 12 %	Загальна система оподаткування
15 – 20 %	Для неплатників ПДВ – загальна система оподаткування, для платників ПДВ – спрощена система оподаткування
> 25 – 30 %	Спрощена система оподаткування

Джерело: [18,25,26,27,28]

Таблиця 1.7 – Методи розрахунку податків для вибору системи оподаткування

Показник	Формула	Характеристика
Податок на прибуток підприємств	$ПП = \frac{СПП}{100\%} \times Д \times \frac{Р}{100\%}$	де ССП – ставка податку на прибуток, %; Д – розмір доходу, тис. грн.; Р – рівень рентабельності, %;
Єдиний податок	$ЄП = \frac{СЄП}{100\%} \times Д$	де СЄП – ставка єдиного податку третьої групи, %

Джерело: [18,25,26,27,28]

Для оцінювання податкового навантаження підприємств доцільно розрахувати наступні показники (табл.1.8) [18,26,27,28]. Сьогодні, згідно з чинним законодавством у сфері готельних послуг, існує система оподаткування, яка показана на рисунку 1.6. Підприємці потребують реалістичних та справедливих податкових ставок, спрощеної та прозорої податкової системи, яка полегшує дотримання регуляторних вимог та економить час і гроші на податкові питання [26].

Таблиця 1.8 – Основні показники для проведення оцінювання податкового навантаження

Показник	Формула	Характеристика
Показники рівня податкового тиску		
Загальна ставка податку	$ЕСП=Пзаг./БП$	Сума податкових пільг у відсотках від податкової бази.
Коефіцієнт податкоспроможності підприємства	$КВР=Пзаг./ВР$	Частка загальних податків, сплачених компаніями до бюджету, у відсотках від обороту
Податковіддача доходів	$ПД=Пзаг./Д$	Загальні податкові платежі, які здійснює підприємство, до доходів
Податковіддача витрат	$ПП=Пзаг./В$	Співвідношення загальних податкових платежів до витрат компанії.
Податковіддача прибутку	$ПП=Пзаг./П$	Сума сплаченого податку до прибутку компанії
Часткові показники рівня податкового тиску		
Коефіцієнт оподаткування доходу	$КД=ПД/Д$	Відношення податків до бази оподаткування
Коефіцієнт оподаткування витрат	$КВ=ПВ/В$	
Коефіцієнт оподаткування прибутку	$КП=ПП/П$	

Джерело: складено на основі [18,26,27,28]

Готель, як і будь-яка інша компанія, вільний вибирати систему оподаткування в рамках, передбачених чинним законодавством. Якщо готель зареєстрований у формі «фізична особа», то компанія може бути єдиним платником податків II або III групи (в залежності від кількості співробітників і річного доходу). Перевага спрощеної системи оподаткування полягає, перш за все, у спрощенні ведення бухгалтерського обліку, тобто в скороченні кількості та складності необхідних документів. Це знижує кількість податків, які доводиться платити компаніям, і податкове навантаження на компанію [24]. Якщо підприємство є платником податків загальної системи, то, в першу чергу, воно сплачує податок на прибуток, ПДВ, єдиний соціальний внесок, військовий збір, земельний податок, туристичний податок (якщо останній встановлений місцевими органами влади). Перевагою загальної системи оподаткування перед спрощеною є визначення податкової бази – чистий прибуток – доходи мінус витрати. Тобто, якщо підприємство не має прибутку або є збитковим, то податок на прибуток не сплачується [27,28]. Платити за це повинен єдиний платник податків, незалежно від результатів діяльності компанії. Крім того, немає обмежень по річному доходу, кількості співробітників, виду діяльності, формі

оплати, продажу товарів або надання послуг. Стабільне податкове законодавство допоможе уникнути дискримінації з боку податкового законодавства, а також дасть можливість планувати процес виконання податкових зобов'язань компанії [29,30]: реальний рівень податкового навантаження; простота та прозорість податкових правил; стабільність податкового законодавства; спрощення визначення бази оподаткування; мінімізація бухгалтерських процедур; спрощення та зрозумілість адміністративних процедур.

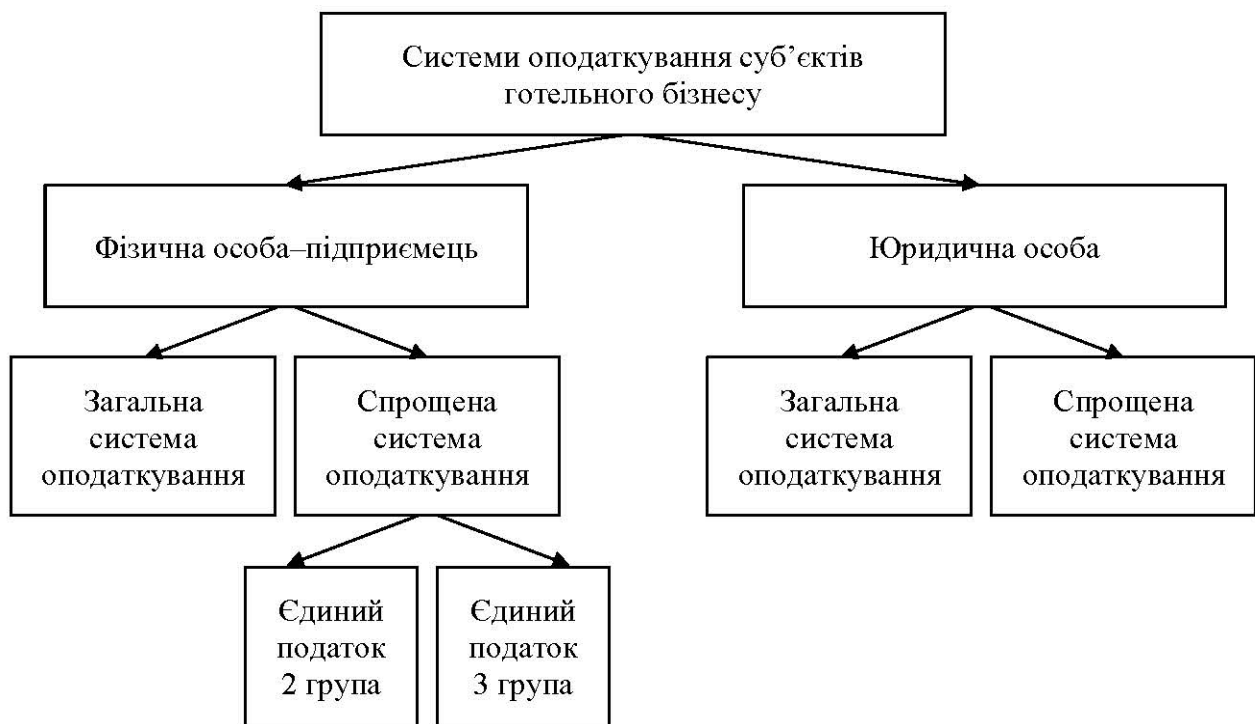

Рисунок 1.6 – Системи оподаткування суб'єктів готельного бізнесу в Україні

Джерело: [21,23]

Отже, виявлено рівень податкового навантаження в Україні, який свідчить про те, що оподаткування є помірним, але питання про пропорційність і однаковість на регіональному рівні залишається невирішеним. Оптимальний рівень податкового навантаження має визначатися станом економічного розвитку та складовими адміністративної системи, а також тим, наскільки ефективно податкові надходження використовуються для задоволення соціально-економічних потреб суспільства при перерозподілі коштів

державного бюджету.

ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 1

За результатами виконання першого розділу отримано наступні висновки.

1. Сформульовано поняття «податкова політика держави». Остання розглядається як політика дій, спрямована на формування та реалізацію заходів і рішень у сфері оподаткування, що сприяє регулюванню та контролю за податковими та бюджетними процесами в країні. Тому «податкова політика підприємства» визначається як політика дій з метою визначення поведінки підприємства у формуванні податкових зобов'язань під впливом зовнішнього та внутрішнього середовища. Податкове бюджетування, як форма податкової політики підприємства, являє собою процес розробки, впровадження та управління системою податкового бюджетування підприємства.

2. Розглянуто підходи до управління податковим навантаженням підприємства. Податкове навантаження – це один з фінансових показників, що визначають частку валового внутрішнього продукту на макрорівні і загальний дохід (прибуток) суб'єкта господарювання на мікрорівні, який перерозподіляється і акумулюється в Державному бюджеті у вигляді податків і зборів. В умовах змін у податковій системі все більшої актуальності набуває питання адекватного опису процесу оподаткування на підприємствах з метою отримання максимально можливої інформації про поточний та майбутній стан підприємств для прийняття відповідних рішень.

3. Виявлено рівень податкового навантаження в Україні, який свідчить про те, що оподаткування є помірним, але питання про пропорційність і однаковість на регіональному рівні залишається невирішеним. Оптимальний рівень податкового навантаження має визначатися станом економічного розвитку та складовими адміністративної системи, а також тим, наскільки ефективно податкові надходження використовуються для задоволення соціально-економічних потреб суспільства при перерозподілі коштів державного бюджету.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ОПОДАТКУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ

2.1. Загальна характеристика готелю «Optima Collection Дніпро»

Готель «Optima Collection Дніпро» є частиною готельної мережі «Optima Hotels & Resorts», з керуючою компанією «Optima Hotel Managment» та демонструє високий рівень організаційно–технічного, інформаційного та техніко–технологічного стану, що має вирішальне значення для його ефективності та конкурентоспроможності. Управління підприємством дотримується чітко визначених ролей та відповідальності, а оптимальна організаційна структура сприяє ефективному виконанню завдань та забезпечує потрібний рівень координації та комунікації між підрозділами. Загальна характеристика готелю «Optima Collection Дніпро» наведена у табл. 2.1. Мікросередовище готелю можна охарактеризувати наступним чином (табл.2.2) [51].

Таблиця 2.1 – Загальна характеристика готелю «Optima Collection Дніпро»

Показники	Характеристика
Форма власності	Недержавна власність
Організаційно–правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю
Ступінь самостійності	приватне підприємство
Цілі та предмет діяльності	Отримання прибутку від підприємницької діяльності
Місце знаходження	вулиця Троїцька, 12А, Дніпро, Дніпропетровська область, 49000
Контактний телефон	0 800 304 500; 056 790 7400
Відстань до транспортних вузлів (аеропорт, вокзали)	Залізничний Вокзал 3 км
Споруда готелю	централізоване планування
Дата введення в експлуатацію	2011
Кількість поверхів	7

Продовження табл. 2.1

Масштаб (номерний фонд/місткість)	Номерний фонд 89 номерів місткістю 175–279, місткість ресторану 45 осіб, конференц зали на 35 та 85 осіб.
Тип, клас, категорія,	Бізнес–готель 4*
Склад основного контингенту споживачів та спеціалізація	Ділові туристи, корпоративні туристи
Режим роботи та графік завантаження	Режим роботи готелю: цілодобово, виїзд о 12:00, заїзд о 16:00. Ресторану – з 7:00–23:00.

Джерело: складено автором

Таблиця 2.2 – Мікросередовище готелю «Optima Collection Дніпро»

Основні складові	Характеристика
Діловий готель	Діловий готель спрямований на обслуговування певних споживчих ринків та контактну аудиторію
Бізнес–туризм	Готель спрямований на забезпечення комфортного проживання та послуг для бізнес–туристів, які приїжджають до Дніпра на службові поїздки. Це представники компаній, менеджери, бізнес–консультанти та інші фахівці, які потребують якісного житла та послуг для комфортного робочого перебування.
Корпоративні клієнти	Готель співпрацює з різними компаніями та організаціями, які потребують проживання для своїх співробітників, учасників конференцій, семінарів, тренінгів та інших корпоративних заходів.
Міжнародні гості	Готель також працює з міжнародними гостями, які приїжджають до Дніпра з інших країн з бізнес або туристичним наміром. Така аудиторія може включати бізнесменів, делегації, журналісти, туристи та інші відвідувачі з-за кордону.

Джерело: складено автором

Інтер'єр готелю «Optima Collection Дніпро» відповідає спрямованості бізнес–готелю і створений з метою забезпечити комфорт, елегантність та функціональність для своїх гостей [20]. Він поєднує сучасні дизайнерські рішення і створює атмосферу, яка сприяє роботі, відпочинку та успішному проведенню зустрічей та подій. До послуг гостей готелю 89 номерів наступних категорій: «Класик», «Класик Single», «Стандарт», «Суперіор», «Люкс Бізнес», «Люкс Людовик» (табл.2.3) [51].

Оцінка задоволеності гостей додатковими послугами готелю наведена в табл. 2.4 [51].

В готелі можна виділити 6 основних підрозділів, кожен з яких частиною

єдиного механізму без яких функціонування готелю просто неможливе. Загалом до них відносяться такі підрозділи: СПР, ХК, СРС, ІТС та СБ (табл.2.5) [51].

Таблиця 2.3 – Структура номерного фонду готелю

Номерний фонд Тип номеру	Кількість номерів	Кількість місць	Площа номера, м ²	Питома вага в структурі %
«Класик»	9	1 основне місце	21,71–27,39	10%
«Класик Single»	3	2 основних місця	17,14–21,29	4%
«Люкс Бізнес»	1	2 основних місця 2 дод. місця	74,11	1%
«Люкс Людовик»	1	2 основних місця 2 дод. місця	63,3	1%
«Стандарт»	50	2 основних місця 2 дод. місця	29,20–38,18	56%
«Суперіор»	25	2 основних місця 3 дод. місця	40,68–43,61	28%
Всього	89	–	–	100%

Джерело: складено автором

Таблиця 2.4 – Оцінка задоволеності гостей додатковими послугами готелю

Послуга	Оцінка	Кількість гостей
Сніданок	4.5/5	300
Wi-Fi	4.3/5	320
Бар	4.0/5	240
Фітнес-центр	3.8/5	180
Конференц-зали	4.2/5	100
Кондиціонер	4.4/5	340
Обслуговування номеру	4.6/5	360
Експерсії та трансфер	3.9/5	80
Басейн	4.1/5	120
Спа-центр	4.2/5	160

Джерело: складено автором

Таблиця 2.5 – Основні підрозділи та функції управління

Назва підрозділу	Основні функції
СПР – Служба прийому та розміщення	Робочий процес включає в себе бронювання, прийом, реєстрацію та розміщення гостей готелю, а також облік заповнюваності готелю та використання номерного фонду.
ХК – Служба Хаускіпінг	Структурні підрозділи готелю відповідають за прибирання будівлі, території та номерів готелю, прання одягу, технічний стан обладнання готелю.
СРС – Служба ресторанного сервісу	Структурний підрозділ готелю займається наданням харчування і послуг гостям у барах, кафе і ресторанах готелю.
СПА – Служба організації оздоровлення	Відповідальні за організацію охорони здоров'я відвідувачів структурні підрозділи готелю. Сучасна програма оздоровлення та здорового способу життя в курортному готелі.
ІТС – Інженерно–технічна служба	Робочий процес пов'язаний з надійним і ефективним функціонуванням номерного і комунального фонду готелю, оперативним управлінням технічним станом і експлуатацією готелю, підготовкою робіт.
СБ – Служба безпеки	Структурний підрозділ готелю, відповідальний за збереження і захист майна готелю, за охорону майна гостей і персоналу готелю.

Джерело: складено автором

Слід зазначити, спостерігається поступове зменшення чисельності працівників підприємства, яка за останні два роки скоротилася на 21,1%. (табл.2.6, табл.2.7).

Таблиця 2.6 – Характеристика трудових ресурсів готелю, осіб

Категорії	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022р. до 2020, %
Працівники, всього	48	44	38	-21,1
– керівники	6	6	5	-17,4
– спеціалісти	15	13	12	-13,3
–основні та допоміжні працівники	27	25	21	-21,7
Співвідношення кількості працівників та спеціалістів на 1 керівника	7,0	6,3	6,6	-5,7
Співвідношення працівників до керівників та спеціалістів	1,3	1,4	1,2	-7,7
У т.ч.:				
– жінки	15	16	14	-6,7
– чоловіки	33	28	24	-20,4

Джерело: складено автором

Функціональна організація адміністративно–господарських приміщень

зображена на рисунку 2.1.

Таблиця 2.7 – Кількість персоналу готелю за посадами

Посада	Кількість
Керуюча готелем	1
Заступник керуючого готелем	1
Адміністратор рецепції	3
Головна покоївка	1
Покоївки	7
Прибиральниця	1
Адміністратор ресторану	1
Заст. адміністратора ресторану	1
Офіціанти	2
Бармени	2
Шеф кухар	1
Кухарі	2
Помічник кухаря	1
Посудомийки	2
Охоронці	3
Бухгалтер	1
Робітники відділу кадрів	2
Робітники пральні	3
Головний інженер	1
Механік	1
Системний адміністратор	1
Всього	38

Джерело: складено автором

Рисунок 2.1 – Функціональна організація адміністративно-господарських приміщень готелю

Джерело: складено автором

Наявність ефективних інформаційних систем, таких як ServioHM, системи телефонії (АТС Vinotel) та іншого програмного забезпечення забезпечує доступ до актуальної інформації про клієнтів, бронювання, фінансові показники та інші аспекти діяльності готелю [37]. Це дозволяє менеджерам приймати обґрунтовані конкретні рішення, ефективно планувати роботу та задовольняти потреби клієнтів.

Отже, наведено характеристику готелю, який має найбільшу кількість номерів, що дозволяє йому розташувати більшу кількість відвідувачів конференцій, а також має одні з найнижчих цін на розміщення, порівняно з іншими готелями. Готель прагне задовольнити потреби своїх гостей, надаючи комфортні номери, високоякісне ресторанне обслуговування та низку додаткових послуг відповідно до сучасних стандартів готельно–ресторанного бізнесу.

2.2 Аналіз фінансового стану готелю

Товариство з обмеженою відповідальністю «Optima Hotel Дніпро» діє на принципах повного господарського розрахунку, самоокупності, самофінансування і самостійно відповідає за результати своєї діяльності і виконання своїх обов'язків, та має самостійний баланс [20]. При аналізі складу грошових коштів компанії необхідно вивчити структуру активів і пасивів підприємства (табл.2.8, рис.2.2).

Таблиця 2.8 – Склад та структура майна готелю за 2020–2022 рр.(%)

Показник	2020	2021	2022
Актив	100	100	100
Необоротні активи	35,3	47	41,2
Оборотні активи	64,7	53	58,8
Пасив	100	100	100
Власний капітал	31,3	43,9	47,2
Довгострокові зобов'язання	–	–	4,8
Поточні зобов'язання	68,7	56,1	48

Джерело: складено автором

Для характеристики ефективності використання власних фінансових ресурсів визначено показники, які представлено в табл. 2.9., рис.2.3., рис.2.4.

Рисунок 2.2 – Динаміка активів та пасивів готелю за 2020–2022 рр.

Джерело: складено автором

Таблиця 2.9 – Доходи, витрати та прибуток готелю за 2020–2022 рр.
(тис.грн)

Показник	2020	2021	2022	Відхилення 2022/2020		Відхилення 2022/2021	
				тис. грн.	%	тис. грн.	%
Чистий дохід від реалізації продукції	41777	22683	45331	3554	108,5	22648	99,8
Собівартість реалізованої продукції	38591	20370	38596	5	95,6	18226	89,5
Адміністративні витрати	2513	1216	5191	2678	206,6	3975	326,9
Витрати на збут	355	1305	1091	736	307,3	-214	-16,4
Інші операційні витрати	84	547	132	48	157	-415	-75
Чистий прибуток	-1479	77	1925	135	142,5	135	-64,9

Джерело: складено автором

Чистий прибуток у 2022 році досяг найбільшого показника в порівнянні з 2020–2021 рр. і становив – 1925 тис. грн. В 2020 році збиток дорівнював –1479 тис. грн., у 2021 році, відбулося збільшення показника до 77 тис. грн., що на 1556 тис. грн. більше.

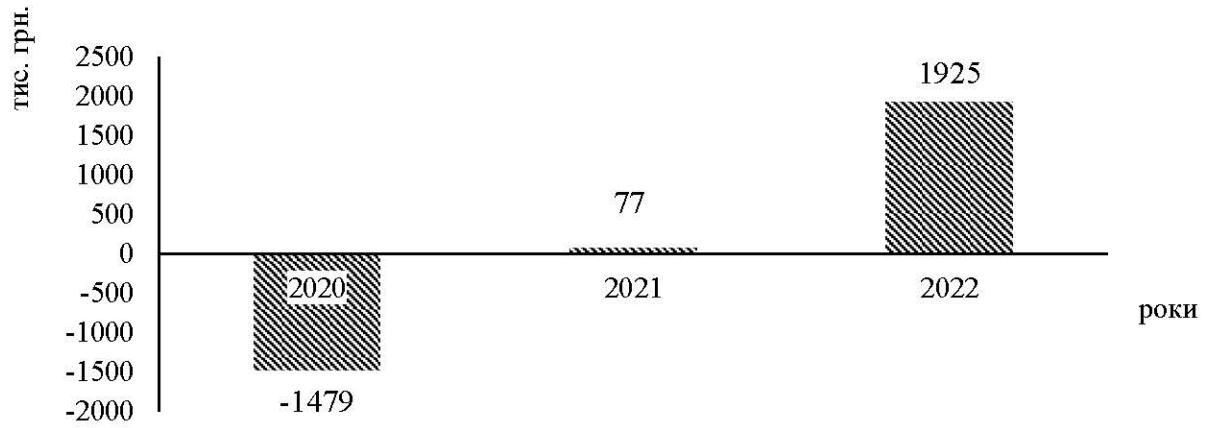
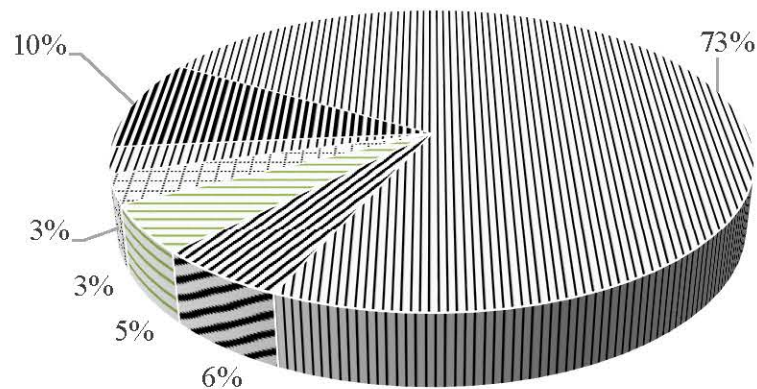

Рисунок 2.3 – Динаміка чистого прибутку за 2020–2022 рр.

Джерело: складено автором

- ▮ Заробітна плата, ЄСВ
- ▮ Консультаційні, аудиторські, експертні послуги
- ▮ Витрати на банківське обслуговування
- ▮ Дозвільні послуги (ліцензування, стандартизація)
- ▮ Послуги зв'язку та інтернет

Рисунок 2.4 – Витрати готелю за 2022 р.

Джерело: складено автором

Виручка від реалізації продукції є одним з важливих кінцевих результатів діяльності компанії, тому рекомендується проаналізувати майновий стан за наступними двома напрямками [14].

Розглянемо співвідношення між темпами збільшення виручки від реалізації

продукції ΔV і валюти балансу ΔB .

За період 2020 – 2022 рр. розрахунок має наступний вигляд:

$$\Delta V = V_{2022} \setminus V_{2020}; \Delta V = 45331 \setminus 41777 * 100 = 108\%$$

$$\Delta B = B_{2022} \setminus B_{2020}; \Delta B = 33275 \setminus 44203 * 100 = 75,2 \%$$

Оскільки $\Delta V > \Delta B$, то ефективність використання майна підприємства за аналізований період підвищилась.

Аналіз частки інтенсивних і екстенсивних факторів у збільшенні виручки від реалізації продукції, тобто кількісне визначення того, чи пов'язане це збільшення зі збільшенням розміру майна і його найкращим використанням, проводиться відповідно до таблиці 2.10. Дані таблиці проілюстровані на рис.2.5.

Таблиця 2.10 – Факторний аналіз збільшення виручки від реалізації продукції, тис. грн.

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення від базового року	
				тис. грн.	%
Середньорічна валюта балансу	35439	37917,5	32453,5	-2985,5	91,5
Виручка від реалізації продукції	41777	22683	45331	3554	108,5
Ресурсовіддача (р.2 : р.1)	1,18	0,59	1,39	0,21	11,7

Джерело: складено автором

Внесок чинника за період 2020– 2022 рр.:

екстенсивного – $22683 - 35439 * 1,18 = - 19135,02$ тис. грн.

інтенсивного – $(1,39 - 1,18) * 22683 = 4763,43$ тис. грн.

За 2019–2021 рр. виручка від реалізації збільшилась на 45331 тис. грн. При цьому внесок екстенсивного чинника становить 72,7%, інтенсивного – 27,3%, тобто підприємство збільшило обсяг реалізації переважно за рахунок збільшення майна, а не підвищення ефективності його використання.

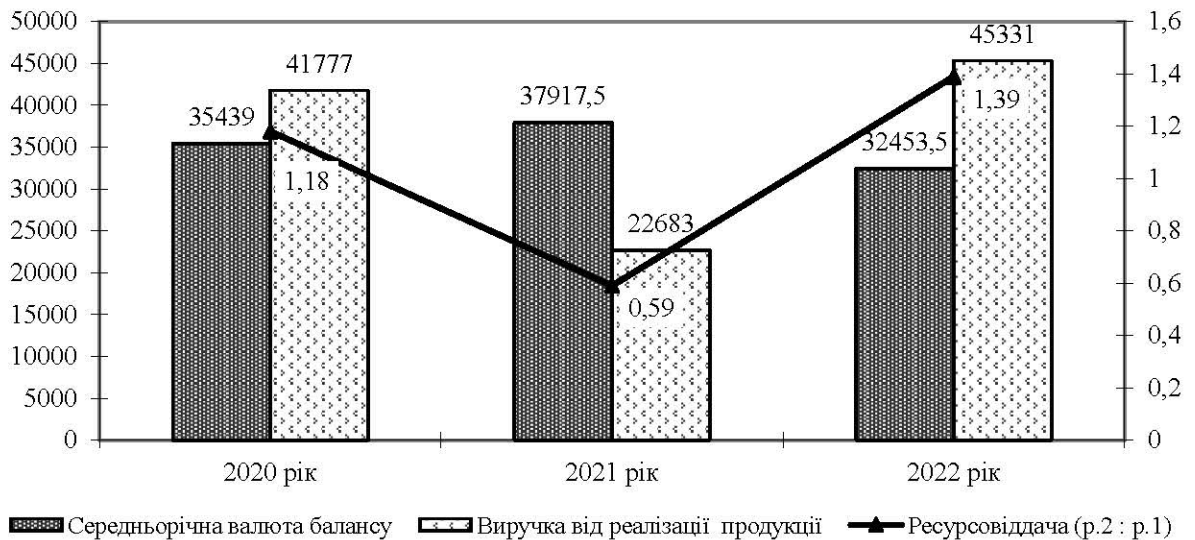

Рисунок 2.5 – Динаміка абсолютних та відносних показників майнового стану

Джерело: складено автором

В цілому результати оцінювання динаміки вартісних і структурних показників балансу готелю дозволяють зробити висновок, що впродовж 2020–2022 рр. спостерігаються позитивні зміни у його фінансовому стані: виробничий потенціал підприємства зростає, структура джерел фінансування майна характеризується зростаючою часткою власного капіталу; поліпшується структура майна, вона стає більш мобільною завдяки збільшенню частки оборотних активів; структура оборотних активів стає більш збалансованою, оскільки простежується скорочення частки дебіторської заборгованості; ефективність використання майна суб'єкта господарювання підвищується.

Стає очевидним, що в короткостроковій перспективі підприємство має зміцнити як свої внутрішні фінансові позиції, так і покращити зовнішні характеристики, зокрема платоспроможність і ліквідність. Для оцінки фінансового стану готелю важливе значення має розрахунок відносних показників ліквідності та платоспроможності.

Найбільш інформативними відносними показниками, алгоритм визначення яких, рекомендовані значення і безпосередньо результати розрахунку наведені в табл. 2.11., рис.2.6.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності зменшується на 0,14 і 0,04, в 2021 і 2022

роках, тому у підприємства є проблеми з розрахунками за найбільш терміновими зобов'язаннями. Проміжний коефіцієнт покриття балансу також в 2021 і 2022 роках не відповідає нормативним значенням, тому проблеми з розрахунками за середньотерміновими зобов'язаннями. Коефіцієнт покриття свідчить, що погасити ПЗ за рахунок поточних активів не можливо. Частка ВОК у запасах рівна 0,82 в 2020 році, в 2021 і 2022 власні оборотні кошти відсутні.

Таблиця 2.11 – Показники ліквідності і платоспроможності готелю

Показник	рік			Відхилення	
	2020	2021	2022	2021 від 2020 року	2022 від 2021 року
1. Коефіцієнт платоспроможності	0,33	0,19	0,15	-0,14	-0,04
2. Проміжний коефіцієнт покриття балансу	0,84	0,63	0,28	-0,21	-0,35
3. Коефіцієнт покриття балансу	1,12	0,77	0,34	-0,35	-0,43
4. Частка ОК у активах	0,07	0,06	0,05	-0,01	-0,01
5. Частка запасів у ПА	0,13	0,12	0,13	-0,01	0,01
6. Частка ВОК у запасах	0,82	-2,63	-14,96	-3,45	-12,33

Джерело: складено автором

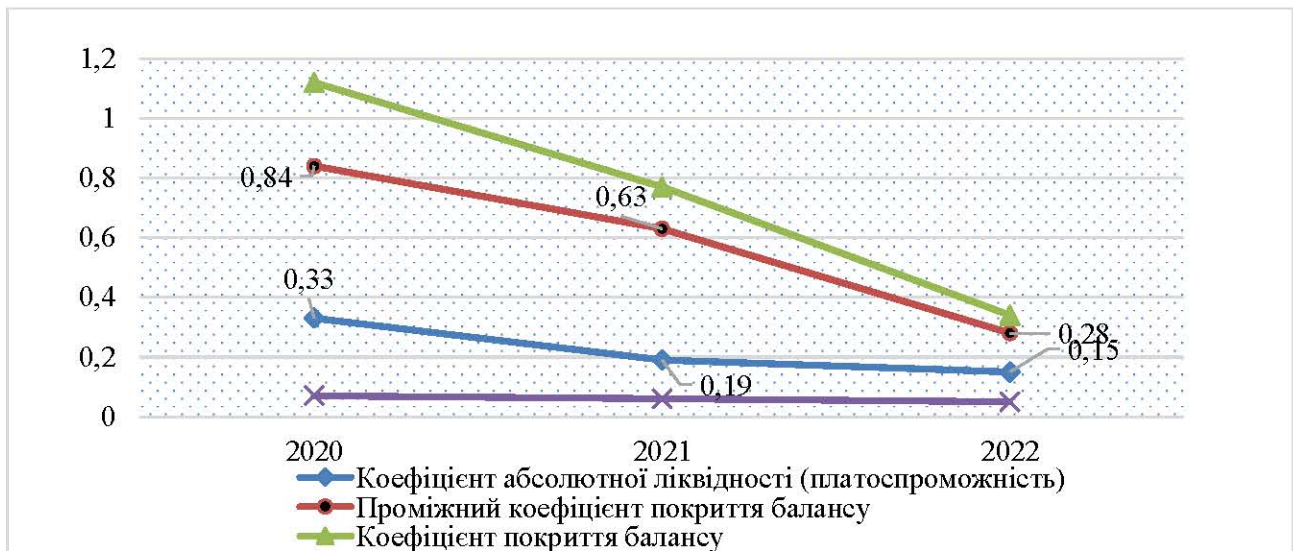

Рисунок 2.6 – Динаміка показників ліквідності і платоспроможності готелю за 2020–2022 рр.

Джерело: складено автором

Таким чином, фінансові загрози і можливості, з якими стикається підприємство в ході своєї підприємницької діяльності, можна розбити на такі складові, кожна з яких також обумовлена впливом економічних, політичних,

ринкових, технічних, географічних, соціокультурних і міжнародних факторів:

– економічні фактори – стабільність валюти країни, платіжний баланс, рівень зайнятості, доходи домогосподарств, наявність і доступність кредитних ресурсів [39];

– політичні фактори – політична стабільність, податкове, митне та інші закони, система податкових пільг і стимулювання, валютне регулювання, охорона навколишнього середовища [38,39];

– техніко–технологічні фактори – рівень асигнувань на дослідження і розробки, знос основних засобів, рівень технологічного розвитку, конкурентоспроможність технології на зовнішніх ринках [38,39];

– соціокультурні фактори – зміна ставлення суспільства до культурних цінностей, відносини соціальних груп до підприємництва, нові можливості у виробництв [38,39];

– міжнародні фактори – система державного регулювання міжнародної конкуренції, міжнародні інвестиції, зовнішньоекономічна діяльність, заходи, що вживаються іншими країнами для захисту внутрішнього ринку [38,39].

Отже, на підставі проведеного аналізу підприємства за деякими фінансово–економічними показниками було з'ясовано, що діяльність характеризується певними труднощами, які стосуються ліквідності, платоспроможності, прибутковості, ефективності використання фондів та управління грошовими активами. Все це певною мірою впливає на податкову політику підприємства в частині повноти та своєчасності сплати розрахованих податкових зобов'язань та ще раз підтверджує необхідність використання в системі менеджменту бюджетування податків. Оскільки за допомогою лише фінансового аналізу неможливо достеменно визначити вплив зазначених показників на формування податкових бюджетів.

2.3 Аналіз податкових платежів підприємства індустрії гостинності

Проведений фінансовий аналіз підприємства за деякими показниками виявив, що всі вони істотно впливають на формування податкових бюджетів, але він не дає можливості достеменно визначити стан бюджетування податків суб'єктів господарювання. Зважаючи на це, для встановлення податкових зобов'язань, що надають найбільший вплив на фінансово-економічні результати підприємства, необхідно провести аналіз податкових платежів компанії з метою визначення процентного співвідношення окремих податків і зборів до загальної суми сплачених податків організацією в попередньому періоді. Слід зазначити, що в контексті динамічного законодавства аналіз податкових платежів підприємства за попередній період може бути проведений за короткий проміжок часу, оскільки дані за більш віддалений період слабо відображають тенденцію змін у податковій системі компанії [26,40,41].

Основні податки та збори, які сплачує підприємство: податок на додану вартість, податок на прибуток, ПДФО, екологічний податок, плата за землю, військовий збір, туристичний збір (табл.2.12,рис.2.7, табл.2.13).

Таблиця 2.12 – Податки та збори, які сплачені в бюджет за 2019–2021 рр., тис. грн.

Вид податку	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2019	2020	2021	2020/2019	2021/2020	2020/2019	2021/2020
Податок на додану вартість (20%)	2598	1731	1890	-867	159	-33,37	9,10
Податок на прибуток (18%)	–	–	–	–	–	–	–
ПДФО (18%)	546	32	35	-514	3	-94,11	9,35
Витрати на соціальне страхування ЄСВ (22%)	606	116	210	-490	94	-80,85	81
Всього податків та зборів	3750	1879	2135	-1871	238	-49,89	13,62

Джерело: складено автором

Таблиця 2.13 – Податкові зобов'язання з ПДВ за 2019–2020 рр.

ПДВ	2019 рік	2020 рік
Податковий кредит	20672	22765
Податкові зобов'язання	3885	3876
Разом	24557	26641

Джерело: складено автором

Крім перерахованих зборів і податків згідно законодавчої бази підприємство сплачує єдиний соціальний внесок (ЄСВ).

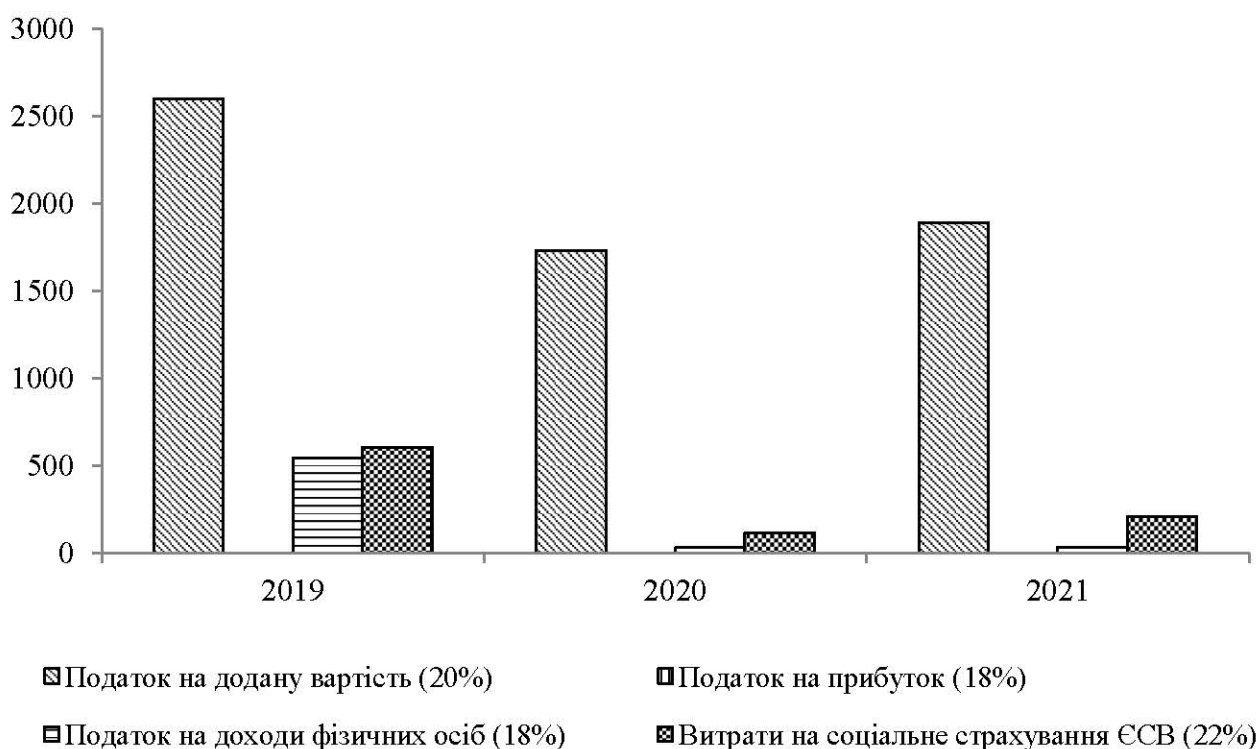

Рисунок 2.7 – Динаміка податків та платежів до бюджету за 2019–2021 рр.

Джерело: складено автором

Слід зазначити щодо особливостей оподаткування операцій з постачання послуг розміщення (харчування і напої, якщо є складовою частиною послуг із тимчасового розміщування (проживання) оподатковуються ПДВ за ставкою податку у розмірі 7 % до 01.01.2023 р. (ставку ПДВ було знижено).

Проведений аналіз податкових платежів за 2019 рр. свідчить, що основну частку податкових зобов'язань становили ПДВ (69%) та ПДФО (15%),

відрахування до фондів соціального страхування (16%) (рис. 2.8). За 2021 рік основну частку податкових зобов'язань становили ПДВ (88%), ЄСВ (10%) та ПДФО (2%) (рис.2.9).

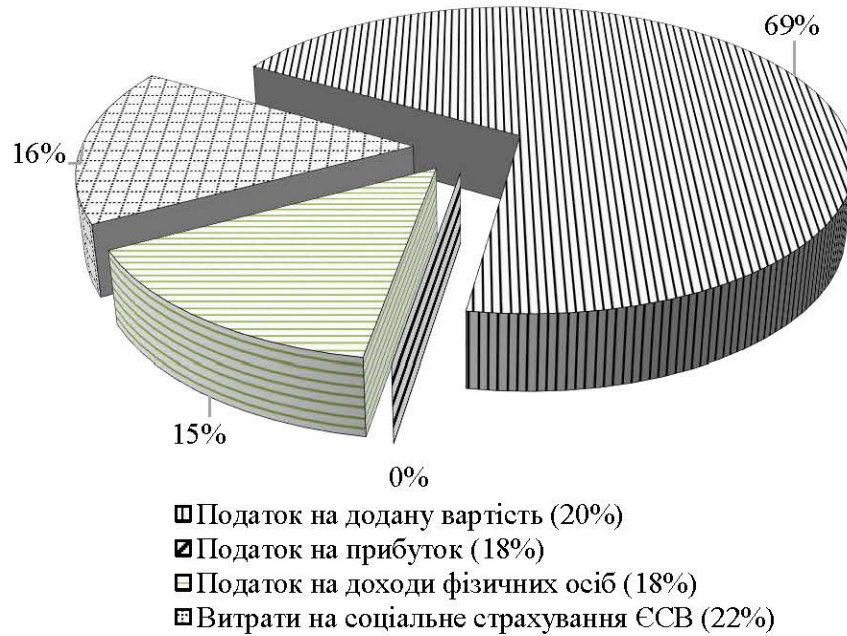

Рисунок 2.8 – Структура податкових платежів підприємства готелю за 2019 р.

Джерело: складено автором

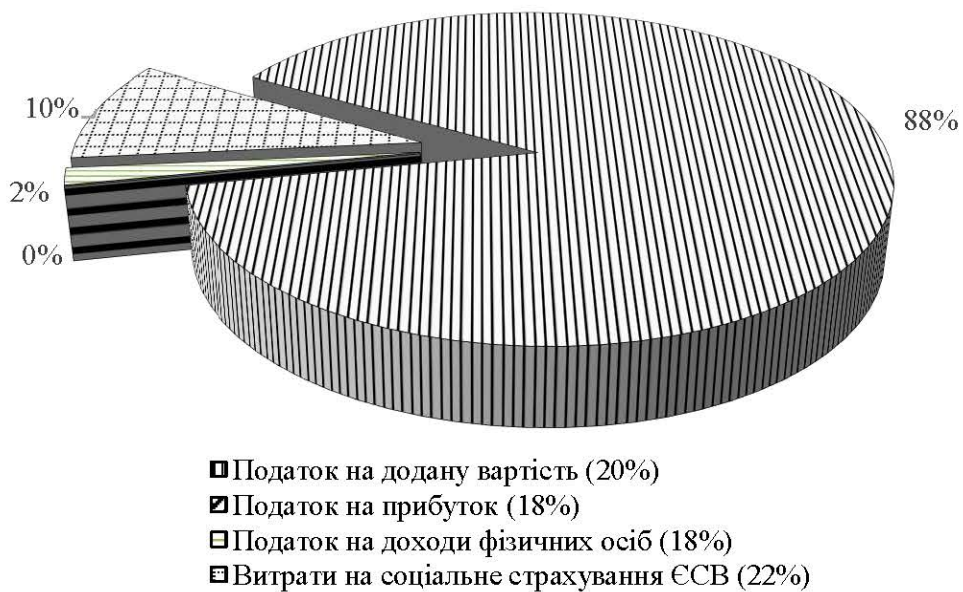

Рисунок 2.9 – Структура податкових платежів підприємства готелю за 2021 р

Джерело: складено автором

При цьому, якщо продукти харчування та напої не є невід'ємною частиною послуги з тимчасового розміщення (акомодації), постачання таких продуктів харчування та напоїв вважається окремою операцією та оподатковується ПДВ у загальновстановленому порядку за ставкою 20%. Операції з надання додаткових послуг, зокрема послуг пральні, користування конференц-залами, переговорними кімнатами тощо, оподатковуються ПДВ відповідно до загально встановлених процедур за ставкою 20%.

За період 2020–2022 рр. податок на прибуток (який є одним з основних обов'язкових платежів, що впливає на зміну податкових зобов'язань підприємства) не сплачувався до бюджету у зв'язку зі збитковістю готелю.

За 2020 рік компанія отримала чистий збиток 1479 тис.грн. та на 31.12.2020 року має накопичені збитки (214776 тис.грн – ТОВ «Optima Hotel Managment»). Зведений звіт про фінансові результати готелю за 2020–2022 рр. наведено в табл.2.14.

Таблиця 2.14 – Звіт про фінансові результати готелю за 2020–2022 рр., тис. грн.

Стаття	2020	2021	2022	Зміна 2021/2020		Зміна 2022/2021	
				тис. грн.	%	тис. грн.	%
1	2	3	4	6	7	8	9
Чистий дохід від реалізації продукції	41777	22683	45331	-19094	-45,7	22648	99,8
Собівартість реалізованої продукції	38591	20370	38596	-18221	-47,2	18226	89,5
Валовий прибуток	1386	2313	6735	927	66,9	4422	191,2
Інші операційні доходи	330	467	2900	137	41,5	2433	521,0
Адміністративні витрати	-2513	-1216	-5191	1297	-51,6	-3975	326,9

Продовження табл. 2.14

1	2	3	4	5	6	7	8
Витрати на збут	-355	-1091	-1305	-736	207,3	-214	19,6
Інші операційні витрати	-84	-547	-132	-463	551,2	415	-75,9
Фінансовий результат від операційної діяльності прибуток/збиток	-1236	127	2806	1363	-110,3	2679	2109,4
Інші фінансові доходи	-	4	2	4	-	-2	-50,0
Інші доходи	-	101	11	101	-	-90	-89,1
Фінансові витрати	-	-	-490	-	-	-490	-
Інші витрати	-9	-	-	9	-	-	-
Фінансовий результат до оподаткування прибуток/збиток	-1245	232	2310	1477	-118,6	2078	895,7
Податок на прибуток	-234	-155	-385	79	-33,8	-230	148,4
Чистий прибуток (збиток)	-1479	77	1925	1556	-105,2	1848	2400,0

Джерело: складено автором

Слід зазначити, що оцінка податкового навантаження підприємства буде реалізована і впроваджена зовнішніми користувачами (потенційними інвесторами, конкурентами) і внутрішніми користувачами (менеджерами, власниками). Аналітична підтримка для оцінки податкового навантаження підприємства на потреби внутрішніх користувачів наведена в таблиці 2.15 і заснована на даних бухгалтерського обліку [19,41].

Таблиця 2.15 – Аналітичне забезпечення оцінки податкового навантаження підприємства за 2021 рік

Показник	Формула	Розрахунок
Податкове навантаження (всього)	$\frac{\text{податки та збори сплачені}}{\text{комерційний прибуток}}$	2135/2310=0,92
Податкове навантаження за доходами	$\frac{\text{податки та збори і}}{\text{доходи}}$	2135/45331=0,05
Податкове навантаження за витратами	$\frac{\text{податки та збори}}{\text{витрати}}$	2135/7118=0,30
Податкове навантаження за ПДВ	$\frac{\text{ПДВ}}{\text{доходи}}$	1890/45331=0,04
Податкове навантаження за ЄСВ	$\frac{\text{ЄСВ}}{\text{доходи}}$	210/45331=0,004

Джерело: складено автором

Оцінку податкового навантаження підприємства слід розглядати як невід'ємну складову фінансового та інвестиційного аналізу, слід оновити методологічне забезпечення оцінки податкового навантаження підприємства з точки зору демонстрації набору аналітичних показників, а також оновити бухгалтерське та інформаційне забезпечення розрахунку аналітичних показників [41,43].

Таким чином, у результаті проведення аналізу податкових платежів підприємства було виявлено тенденції, які свідчать, що найбільш істотний вплив на розмір податкових платежів підприємства здійснюють відрахування до фондів соціального страхування, ПДВ, ПДФО, тому найбільшу увагу при формуванні податкових бюджетів слід звернути на зазначені податкові платежі.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

За результатами виконання другого розділу отримано наступні висновки.

1. Наведено характеристику готелю, який має найбільшу кількість номерів, що дозволяє йому розташувати більшу кількість відвідувачів конференцій, а також має одні з найнижчих цін на розміщення, порівняно з іншими готелями. Готель прагне задовольнити потреби своїх гостей, надаючи

комфортні номери, високоякісне ресторанне обслуговування та низку додаткових послуг відповідно до сучасних стандартів готельно–ресторанного бізнесу. Однак для готелю важливо постійно аналізувати та вдосконалювати ці послуги, щоб відповідати сучасним потребам своїх гостей та забезпечувати їх задоволення під час перебування в готелі.

2. Розглянуто основні етапи оцінки фінансового стану закладів готельного господарства: виявлення фінансових проблем та стратегічних завдань; моніторинг впливу факторів зовнішнього середовища на фінансовий стан компанії; створення альтернативних варіантів прогнозування фінансової стійкості; оцінка варіантів прогнозу та вибір найкращого з них; впровадження та моніторинг виконання системи заходів з реалізації запропонованого варіанту стратегії.

3. Проведено податковий аналіз для готелю та визначено податкові зобов'язання, що надають найбільший вплив на фінансово–економічні результати підприємства. Проаналізовано податкові платежі компанії з метою визначення процентного співвідношення окремих податків і зборів до загальної суми сплачених податків організацією в попередньому періоді. Проведено аналіз основних податків та зборів, які сплачує підприємство: податок на додану вартість, податок на прибуток, ПДФО, екологічний податок, плата за землю, військовий збір, туристичний збір. Аналіз податкових платежів за 2019 рр. свідчить, що основну частку податкових зобов'язань становили ПДВ (69%) та ПДФО (15%), відрахування до фондів соціального страхування (16%). За 2021 рік основну частку податкових зобов'язань становили ПДВ (88%), ЄСВ (10%) та ПДФО (2%). Оцінка податкового навантаження підприємства актуальна і вигідна для власників, майбутніх інвесторів, оскільки рівень податкового навантаження підприємства сильно варіюється в залежності від виду економічної діяльності, обсягу фінансово–господарської діяльності, сфери діяльності.

РОЗДІЛ 3

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ

3.1 Моделювання процесів оподаткування підприємства індустрії гостинності

Механізм оцінки, аналізу та прогнозування податкового навантаження підтримує функції адаптивної системи управління податковим навантаженням, заснованої на механізмі, що описує податковий процес. Пропонується в роботі розглянути механізм опису процесу оподаткування підприємства для пояснення процесу оподаткування підприємств, що працюють в умовах трансформації економіки України [45,46].

Основним принципом є адаптація моделі з урахуванням процесу оподаткування конкретного підприємства. Для представлення моделі використовуються такі інструментальні засоби системно–динамічного моделювання: вибір параметрів моніторингу макроекономічної стабільності та фінансової безпеки стану податкового навантаження; діагностика впливу податкового навантаження на макроекономічну стабілізацію.

Існує декілька підходів до оцінки податкового навантаження, а саме:

- як відношення податкових надходжень до бюджету до величини сукупного доходу приватного сектору;
- як різниця між сукупними доходами та видатками та трансфертами з бюджету на утримання приватного сектору;
- як частка податкових надходжень до бюджету у ВВП [35,39].

Наведена класифікація індикаторів економічного стабілізації економічного розвитку може бути представлена в таблиці 3.1 [47,48].

Кожна класифікація досліджуваного складного об'єкта не є вичерпною і може бути доповнена додатковими класифікаційними ознаками відповідно до цілей дослідження в процесі дослідження соціально–економічних явищ та процесів [38,49].

Таблиця 3.1 – Класифікація індикаторів економічної стабілізації

Класифікація	Показники
За допомогою оцінки процесу розробки	прямі – безпосередньо пов'язані з об'єктом дослідження непрямі показники – опосередковано відображають характеристики об'єкта
За часовою базою порівняння показників	базові – охоплюють період, який береться для порівняння, фактичні – відповідають існуючому стану запланований
За часовим спрямуванням процесу розвитку Оцінка	ретроспективний (минулі періоди) поточні (проміжні, підсумкові) прогностичні (майбутні періоди)
За рівнем деталізації структури об'єкта дослідження об'єкта дослідження індикатора	цілісний або інтегрований (доходи державного бюджету до ВВП поелементно)
За рівнем агрегування в процесі аналізу та оцінки	ізолюваний груповий інтегрований
З погляду унікальності	універсальні показники, які можна використовувати для аналізу всіх типів підприємств
За формою представлення цінностей	інтервальні індикатори відображають період допустимих значень, точкові – обмежуються точними значеннями індикатора.

Джерело: [47,48]

Представимо модельний приклад оподаткування підприємства за допомогою візуалізації причинно–наслідкових зв'язків. Зазначимо, що на рис.3.1 представлено взаємозв'язок окремих підсистем базової моделі процесів оподаткування. Аналізуючи, відзначимо, що податковий календар, наявність пільг, структура собівартості, особливості галузевої приналежності підприємства та виду економічної діяльності характеризує структуру моделі функціонування підприємства [39,50].

Результати впровадження моделі аналізу податкового навантаження дозволили нам прийти до певних висновків.

Перелік фінансово–економічних показників функціонування підприємства (у тому числі індустрії гостинності) характеризує вплив на стан його оподаткування і дуже широко характеризує різні аспекти функціонування підприємства.

Виявлені показники, як правило, відносяться до важелів управління

собівартістю, тому управління собівартістю підприємства прямо пов'язане з процесами управління оподаткуванням і є перспективним з цього погляду.

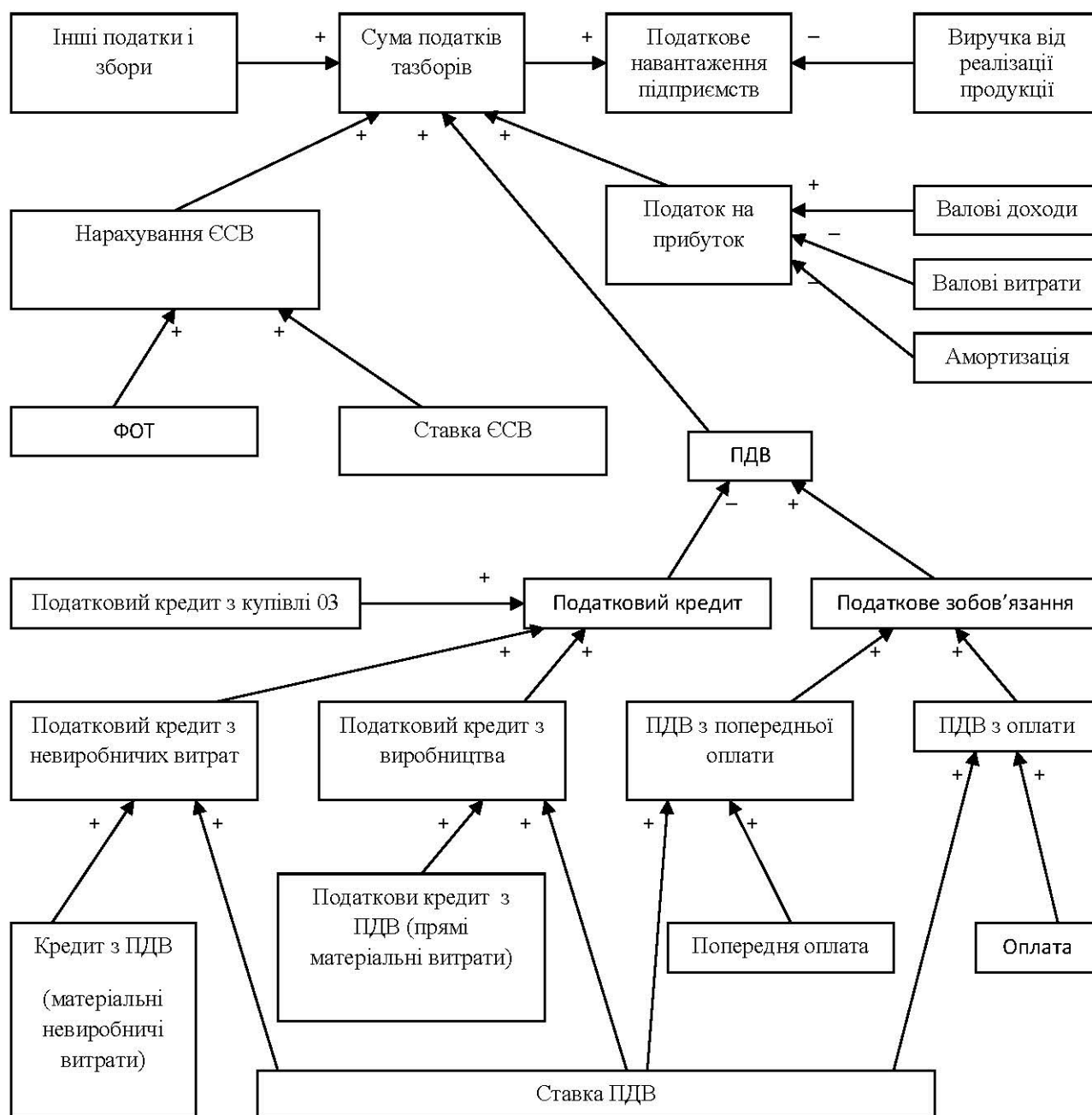

Рисунок 3.1 – Модельний приклад (взаємозв'язок податкових платежів) оподаткування підприємства індустрії гостинності

Джерело: [39,50]

Перш за все, мова йде про співвідношення на підприємстві матеріальних невиробничих витрат, що формують податковий кредит з ПДВ та включаються до витрат підприємства; невиробничих витрат на оплату праці, зарплатоємності

продукції, що формують фонд оплати праці, на який нараховуються соціальні внески, та включаються до витрат; інших невиробничих витрат, частки інших невиробничих витрат, що формують доходи, та не є легітимними з ПДВ. Адже через складний механізм оподаткування підприємства, беручи участь у формуванні податкових баз, що претинаються, ці статті істотно впливають на податкове навантаження. Слід звернути увагу на важелі, які дозволяють керувати податковим навантаженням компанії в короткостроковій перспективі, такі як відсоток авансових платежів, терміни сплати податків та оборот дебіторської заборгованості. Ці показники дозволяють переміщати податкове навантаження в часі для зниження податкового навантаження за рахунок розвантаження складного для підприємства періоду і перенесення його на інший період. Слід також зазначити, що перелік керованих факторів може варіюватися в залежності від особливостей конкретного підприємства. Виходячи з результатів аналізу моделі податкового процесу, раціональна податкова система повинна ґрунтуватися на принципі об'єднання показників витрат, що включаються в податкову базу з різних податків.

Отже, представлено модельний приклад процесів оподаткування підприємства індустрії гостинності за допомогою візуалізації причинно-наслідкових зв'язків. Виявлені показники, як правило, відносяться до важелів управління собівартістю, тому управління собівартістю підприємства прямо пов'язане з процесами управління оподаткуванням і є перспективним з цього погляду.

3.2. Визначення податкового навантаження господарської діяльності підприємства індустрії гостинності

У теперішній час податкове навантаження в Україні визначається з податку на прибуток як відношення суми нарахованого податку на прибуток до суми СВД (скоригованого валового доходу), а з ПДВ – як відношення суми нарахованого ПДВ до загального обсягу поставок. Ретельний аналіз платежів

підприємства до бюджету та позабюджетних фондів передбачає розрахунок податкового навантаження за звітний період з податків, зборів, сплати внесків та зобов'язань з відрахувань до доданої вартості ($ПН_{ЧДВз}$).

$$ПН_{ЧДВз} = \frac{\sum Пз}{\sum ЧДВз} * 100\% \quad (3.1)$$

де $\sum Пз$ – сума податків, зборів у звітному періоді, грн;

$\sum ЧДВз$ – сума ЧДВ підприємства у звітному періоді, грн.

При визначенні податкового навантаження за платежами до бюджетних та позабюджетних фондів видно частку сплачених податків і зборів, зобов'язання за чистою доданою вартістю підприємства за звітний період, включаючи збори, відрахування, валовий прибуток і витрати на ОП [39]. Також необхідно розрахувати податкове навантаження звітного періоду по відношенню до ВДВ ($ПН_{ВДВз}$):

$$ПН_{ВДВз} = \frac{\sum Пз}{\sum ВДВз} * 100\% \quad (3.2)$$

де $\sum ВДВз$ – сума ВДВ підприємства у звітному періоді, грн.

Новий підхід до аналізу платежів у бюджет являють собою розрахунок податкового навантаження на робочу силу за звітний період з податків, зборів, пов'язаних із загальною чисельністю працівників ($ПН_{ЧПз}$):

$$ПН_{ЧПз} = \frac{\sum Пз}{\sum ЧПз} \quad (3.3)$$

де $\sum ЧПз$ – загальна чисельність персоналу підприємства у звітному періоді, чол.

Розрахунок податкового навантаження на робочу силу за звітний період з податків, зборів пов'язаних з кількістю працівників ($ПН_{ЧРз}$):

$$ПН_{ЧРз} = \frac{\sum Пз}{\sum ЧРз} \quad (3.4)$$

де $\sum ЧРз$ – чисельність робочих підприємства у звітному періоді, чол.

Податкове навантаження на робочу силу пропонується розрахувати за допомогою коефіцієнта податкового навантаження на податки, збори залежно

від чисельності працівників [40]. Для визначення податкового навантаження пропонуємо розрахувати коефіцієнти податкового навантаження на робочу силу з податків, зборів, внесків, залежно від чисельності працівників ($K_{пн_{чп}}$):

$$K_{пн_{чп}} = \frac{I_n}{I_{чп}} \leq 1 \quad (3.5)$$

де I_n – індекс податків, зборів, од.;

$I_{чп}$ – індекс загальної кількості працівників підприємства, од.;

$П1, П2$ – сума податків, зборів у базовому та нових періодах, грн.;

$ЧП_1, ЧП_2$ – загальна кількість працівників на підприємстві, чол.

Коефіцієнт оподаткування праці визначається як відношення податків та зборів до чисельності працюючих осіб ($K_{пн_{чп}}$):

$$K_{пн_{ф}} = \frac{I_n}{I_{чп}} \leq 1 \quad (3.6)$$

якщо

$$I_{чп} = \frac{ЧП_2}{ЧП_1} \quad (3.7)$$

де $I_{чп}$ – індекс чисельності робочих підприємства, од.;

$ЧП_1, ЧП_2$ – чисельність робочих підприємства у базовому та нових періодах, чол. Вихідні дані для розрахунку податкового навантаження наведені у табл. 3.2, табл.3.3, табл.3.4. Якщо $K_{пн}$ перевищує 1, то податкове навантаження збільшується у новому періоді порівняно з базисним. У випадку, коли індекс податків відстає від індексу витрат, тобто $K_{пн} < 1$, спостерігається зменшення податкового навантаження. Результати проведеного аналізу податкового навантаження за 2020 – 2021 роки наведено у табл.3.4.

а) податкове навантаження до ЧДВ відповідно склало: у 2020 році 26%; у 2021 році 37%; відхилення +11%. Причиною зростання цього показника є значне збільшення суми всіх податків, зборів, які сплачує підприємство, порівняно з незначним збільшенням або зменшенням чистої доданої вартості, яку воно створює. Ця додана вартість включає прибуток підприємства та витрати на оплату праці (ОП).

Таблиця 3.2 – Показники податкового навантаження

Показники	Податки	Витрати	Показники податкового навантаження
<i>Абсолютне податкове навантаження:</i>			
податкове навантаження до ЧДВ	$\sum P_s$	$\sum ЧДВ_s$	$ПН_{ЧДВ_s} = \frac{\sum P_s}{\sum ЧДВ_s} * 100\%$
податкове навантаження до ВДВ	$\sum P_s$	$\sum ВДВ_s$	$ПН_{ВДВ_s} = \frac{\sum P_s}{\sum ВДВ_s} * 100\%$
податкове навантаження на працю (по відношенню до загальної чисельності персоналу)	$\sum P_s$	$\sum ЧП_s$	$ПН_{ЧП_s} = \frac{\sum P_s}{\sum ЧП_s}$
податкове навантаження на працю (до чисельності робочих)	$\sum P_s$	$\sum ЧР_s$	$ПН_{ЧР_s} = \frac{\sum P_s}{\sum ЧР_s}$
<i>Показник порівняльного податкового навантаження:</i>			
коефіцієнт податкового навантаження на працю (до індексу загальної ЧП)	$I_n = \frac{P_2}{P_1}$	$I_{чп} = \frac{ЧП_2}{ЧП_1}$	$Кпн_{чп} = \frac{I_n}{I_{чп}} \leq 1$
коефіцієнт податкового навантаження на працю (до чисельності робочих)	$I_n = \frac{P_2}{P_1}$	$I_{чр} = \frac{ЧР_2}{ЧР_1}$	$Кпн_{ф} = \frac{I_n}{I_{чр}} \leq 1$

Джерело: складено автором

Таблиця 3.3 – Вихідні дані для аналізу податкового навантаження готелю

Показник	2019	2020	2021
Податки (збори, внески) тис.грн	3750	1879	2135
Валовий прибуток, тис.грн	1386	2313	6735
Нарахована заробітна плата, тис.грн	80919	54325	49567
Нараховано на фонд оплати праці, тис.грн	18596	15250	15289
Чиста додана вартість, тис.грн	104651	73767	73726
Амортизація, тис.грн	14044	12512	13010
Валова додана вартість, тис.грн	113559	84400	84601
Загальна чисельність персоналу, чол..	48	44	38
Чисельність робітників, чол.	42	38	33
Індексе податків (зборів, внесків), од.	0,91	0,75	0,81
Індексе загальної чисельності персоналу підприємства, од.	0,96	0,92	0,95
Індексе чисельності підприємства, од.	0,96	0,81	0,96

Джерело: складено автором

Таблиця 3.4 – Визначення абсолютного та порівняльного податкового навантаження

Показник	2020	2021	Відхилення
1. Показник абсолютного податкового навантаження:			
– податкове навантаження до ЧДВ, %	26	37	11
– податкове навантаження до ВДВ, %	22	28	6
– податкове навантаження на працю (відношення до загальної чисельності персоналу), тис.грн/чол.	12,08	10,21	-1,87
– податкове навантаження на живу працю (відношення до чисельності робітників) тис.грн./чол.	14,69	12,34	-2,35
2. Показники порівняльного податкового навантаження:			
– податкове навантаження на працю (відношення до індексу загальної чисельності персоналу), од.	0,81	0,85	0,04
– коефіцієнт податкового навантаження на працю (відношення до ЧР), од.	0,92	0,84	-0,08

Джерело: складено автором

б) податкове навантаження до ВДВ відповідно складо: у 2020 році 22%; у 2021 році 28%; відхилення 6%. Причиною зростання цього показника є значне збільшення суми всіх податків, зборів, які сплачує підприємство, порівняно зі збільшенням або зменшенням чистої доданої вартості, яку воно створює. Ця додана вартість включає прибуток підприємства та витрати на ОП.

в) податкове навантаження на працю по відношенню до загальної ЧП відповідно складо: у 2020 році 12,08 тис.грн/чол; у 2021 році складо 10,21 тис.грн/чол; відхилення – 1,87 тис.грн/чол.; Цей показник змінюється пропорційно до змін суми всіх податків, зборів, які підприємство сплачує відносно загальної кількості персоналу;

г) податкове навантаження на працю відносно чисельності працівників складо: у 2020 році 14,69 тис.грн/чол; у 2021 році 12,34 тис.грн/чол.; відхилення – 2,35 тис.грн/чол.;

Зміна цього показника пропорційна зміні суми платежів у бюджет, що залежить від чисельності робочих;

д) коефіцієнт податкового навантаження на працю склався відповідно до індексу загальної чисельності персоналу: у 2020 році 0,81; у 2021 році склало 0,85. Податкове навантаження збільшуються на підприємствах, де показник перевищує 1, тоді як зменшення його спостерігається на підприємствах, де він менше 1;

е) коефіцієнт податкового навантаження на працю відносно чисельності робочих склався: у 2020 році 0,92; у 2021 році склало 0,84. На підприємствах, де показник менше 1, спостерігається зменшення податкового навантаження. У той же час, якщо показник перевищує 1, податкове навантаження збільшується.

Отже, податкове навантаження пропонується розраховувати за наступними показниками: обчислювати податкове навантаження на чисту та валову додану вартість; визначати податкове навантаження на працю відносно загальної кількості найманих працівників та робітників. Встановлено, що зростання податкового навантаження на чисту додану вартість (валову додану вартість) є результатом збільшення суми всіх податків, зборів, платежів та внесків порівняно з певними змінами (збільшенням або зменшенням) валової доданої вартості, що генерується підприємствами. Зниження цього показника пов'язане зі значним зменшенням суми всіх платежів до бюджетних та позабюджетних фондів, у той час як чиста додана вартість (валова додана вартість), створена підприємствами, зменшилася незначно. Податкове навантаження на працю залежить від обсягу податків, зборів, платежів, внесків та зобов'язань підприємства у порівнянні з загальною кількістю працівників.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

За результатами виконання третього розділу отримано наступні висновки.

1. Представлено модельний приклад процесів оподаткування підприємства за допомогою візуалізації причинно-наслідкових зв'язків.

Виявлені показники, як правило, відносяться до важелів управління собівартістю, тому управління собівартістю підприємства прямо пов'язане з процесами управління оподаткуванням і є перспективним з цього погляду. Перш за все, мова йде про співвідношення на підприємстві матеріальних невикробничих витрат, що формують податковий кредит з ПДВ та включаються до витрат підприємства; невикробничих витрат на оплату праці, зарплатоємності продукції, що формують фонд оплати праці та інших невикробничих витрат, частки інших невикробничих витрат, що формують доходи.

2. Встановлено, що зростання податкового навантаження на чисту додану вартість (валову додану вартість) є результатом збільшення суми всіх податків, зборів, платежів та внесків порівняно з певними змінами (збільшенням або зменшенням) валової доданої вартості, що генерується підприємствами. Зниження цього показника пов'язане зі значним зменшенням суми всіх платежів до бюджетних та позабюджетних фондів, у той час як чиста додана вартість (валова додана вартість), створена підприємствами, зменшилася незначно. Податкове навантаження на працю залежить від обсягу податків, зборів, платежів, внесків та зобов'язань підприємства у порівнянні з загальною кількістю працівників. Для порівняння податкового навантаження можна використовувати два показники: коефіцієнт податкового навантаження на загальну чисельність персоналу та коефіцієнт податкового навантаження на чисельність працівників. Ці показники відрізняються від існуючих тим, що вони враховують податкове навантаження на робочу силу та зміну податкового навантаження в часі.

ВИСНОВКИ

За результатами виконання кваліфікаційної роботи отримано наступні висновки.

1. Визначено, що податкова система в Україні є досить складною, зокрема, з точки зору підготовки та подання податкових декларацій, що ускладнює ведення бізнесу. Визначено, що, крім загальнодержавних та місцевих податків і зборів, значний вплив на загальний рівень податкового навантаження має надходження ЄСВ. Сформульовано поняття «податкова політика держави». Остання розглядається як політика дій, спрямована на формування та реалізацію заходів і рішень у сфері оподаткування, що сприяє регулюванню та контролю за податковими та бюджетними процесами в країні. Тому «податкова політика підприємства» визначається як політика дій з метою визначення поведінки підприємства у формуванні податкових зобов'язань під впливом зовнішнього та внутрішнього середовища..

2. Розглянуто різні підходи до управління податковим навантаженням підприємства. Податкове навантаження визначається як частка валового внутрішнього продукту та валового доходу суб'єктів господарювання, яка перерозподіляється та накопичується в державному бюджеті у вигляді податків і зборів. В умовах змін у податковій системі все більшої актуальності набуває питання адекватного опису процесу оподаткування на підприємствах з метою отримання максимально можливої інформації про поточний та майбутній стан підприємств для прийняття відповідних рішень.

3. Визначено, Україна має помірний рівень податкового навантаження, але питання про його пропорційність та рівномірність на регіональному рівні залишається відкритим. Оптимальний рівень податкового навантаження має визначатися станом економічного розвитку та складовими адміністративної системи, а також тим, наскільки ефективно податкові надходження використовуються для задоволення соціально-економічних потреб суспільства

при перерозподілі коштів державного бюджету. Українське податкове законодавство передбачає загальні та спрощені режими оподаткування, які можна використовувати для зменшення податкового навантаження. Тому вибір найбільш сприятливого податкового режиму для бізнесу є важливим фактором його успіху.

4. Визначено, що готель «Optima Collection Дніпро» є частиною готельної мережі «Optima Hotels & Resorts», з керуючою компанією «Optima Hotel Management» та демонструє високий рівень організаційно-технічного, інформаційного та техніко-технологічного стану, що має вирішальне значення для його ефективності та конкурентоспроможності. Готель прагне задовольнити потреби своїх гостей, надаючи комфортні номери, високоякісне ресторанне обслуговування та низку додаткових послуг відповідно до сучасних стандартів готельно-ресторанного бізнесу. Однак для готелю важливо постійно аналізувати та вдосконалювати ці послуги, щоб відповідати сучасним потребам своїх гостей та забезпечувати їх задоволення під час перебування в готелі.

5. Визначено, що основними етапами оцінки фінансового стану закладів готельного господарства є наступні: виявлення фінансових проблем та стратегічних завдань; моніторинг впливу факторів зовнішнього середовища на фінансовий стан компанії; створення альтернативних варіантів прогнозування фінансової стійкості; оцінка варіантів прогнозу та вибір найкращого з них; впровадження та моніторинг виконання системи заходів з реалізації запропонованого варіанту стратегії.

6. Проведений фінансовий аналіз підприємства індустрії гостинності за деякими показниками виявив, що всі вони істотно впливають на формування податкових бюджетів, але він не дає можливості достеменно визначити стан бюджетування податків суб'єктів господарювання. Проаналізовано основні податки та збори, які сплачує підприємство: податок на додану вартість, податок на прибуток, ПДФО, екологічний податок, плата за землю, військовий збір, туристичний збір. Проведений аналіз податкових платежів за 2019 рр. свідчить,

що основну частку податкових зобов'язань становили ПДВ (69%) та ПДФО (15%), відрахування до фондів соціального страхування (16%). За 2021 рік основну частку податкових зобов'язань становили ПДВ (88%), ЄСВ (10%) та ПДФО (2%).

7. Представлено модельний приклад процесів оподаткування підприємства за допомогою візуалізації причинно-наслідкових зв'язків. Виявлені показники, як правило, відносяться до важелів управління собівартістю, тому управління собівартістю підприємства прямо пов'язане з процесами управління оподаткуванням і є перспективним з цього погляду. Перш за все, мова йде про співвідношення на підприємстві матеріальних невиробничих витрат, що формують податковий кредит з ПДВ та включаються до витрат підприємства; невиробничих витрат на оплату праці, зарплатоємності продукції, що формують фонд оплати праці та інших невиробничих витрат, частки інших невиробничих витрат, що формують доходи.

8. Запроновано визначення податкового навантаження господарської діяльності підприємств за допомогою наступних показників: податкове навантаження на чисту та валову додану вартість; податкове навантаження на працю відносно загальної кількості найманих працівників та робітників. Зростання податкового навантаження на чисту додану вартість пояснюється суттєвим збільшенням суми всіх податків, зборів, платежів, внесків, порівняно з незначним збільшенням або зменшенням чистої доданої вартості, створеної підприємствами. Податкове навантаження на працю залежить від суми всіх податків, зборів, платежів, внесків та зобов'язань підприємства у порівнянні з загальною чисельністю персоналу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Амоша О. І. До питання про оцінку рівня податків в Україні. *Економіка України*. 2007. Вип. 6. С. 11–19.
2. Ревенко О. В. Вплив податкових факторів на результати діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2021/80.pdf
3. Буй Т. Г., Прімерова О. К., Мельник А. І. Вплив податку на прибуток на економічне зростання в Україні. *Інтернаука. Економічні науки*. 2020. № 5(2). С.113–121.
4. Луніна І. О., Білоусова О. С. Реформування податку на прибуток підприємств у контексті забезпечення стійкості державних фінансів. *Економіка України*. 2018. № 7. С. 46– 58.
5. Соколовська А. М. Оцінка наслідків реформування податкової системи України в контексті показників податкового навантаження. *Бізнес інформ*. 2020. № 7. С. 214–223.
6. Стратегічний план Державної податкової служби України на 2022–2024 роки. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/77553.html>
7. Krupenna I., Ostapenko M. Marketing strategies of network forms of business in the hospitality industry. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. Вип 69. 2023. Р. 75–84.
8. Цимбалюк І. О., Вишневська Н. В. Податкове навантаження, як критерій ефективності ведення податкової політики. *Економічний вісник університету: збірник наукових праць*. Переяслав-Хмельницький: Державний вищий навчальний заклад „Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди”, 2012. № 19/1. С. 183–187.
9. Горобей К. Д., Цимбаленко Я. Ю. Аналіз податкового навантаження

в Україні та країнах ЄС. *Актуальні проблеми економіки та управління: збірник наукових праць молодих вчених*. 2019. Вип. 13. URL: <http://ape.fimm.kpi.ua/article/view/157499> М

10. Матвійчук Л., Олійник Л. Податкове навантаження вітчизняних підприємств в умовах воєнного стану: методичний аспект. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 3. С. 192–198.

11. Новіков М.А. Порівняльний аналіз методик визначення податкового навантаження та шляхи їх удосконалення. *Сталий розвиток економіки*. 2011. № 7. С. 284 – 288.

12. Бондарець Р. Податкове планування: оптимізація, мінімізація та уникнення податків. 2018. URL: <https://fbs-tax.com/uk/mediacenter/blog-uk/tax-planning-optimization-minimization-and-avoidance-of-taxes/>

13. Домбик О. М. Організація внутрішнього контролю на підприємствах готельно–ресторанного бізнесу: теоретико–практичний аспект. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. Вип. 26.2. С. 47–53

14. Маначинська Ю. А. Облік і аналіз фінансових результатів в готельному господарстві : монографія. Ч. : Чернів. торг.–екон. інст. Київ. нац. торг.–екон. ун–т, 2014. 423 с.

15. Гончарова Р. А. Аналіз податкового навантаження в системі оцінювання якості податкової політики держави. *Вісник СумДУ. Економіка*. 2021. №3. С. 203– 210.

16. Орищин Т.М. Оптимізація податкового навантаження підприємства: теоретичний та методичний аспекти. *Економіка та держава*. 2019. № 4. С. 58–62.

17. Писаренко Т. Оцінювання податкового навантаження на діяльність суб'єктів господарської діяльності. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 4(65). С. 114–120. URL: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.04

18. Лоїк А., Ткачик Л. Ефективність податкової політики в Україні: регулюючий та фіскальний аспекти. *Галицький економічний вісник*. 2022. №4 (77). С.82–93.

19. Язіна В. А., Кучер М.М., Стеблюк Н.Ф. Шляхи підвищення ефективності менеджменту на підприємствах готельного господарства у сучасних умовах. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Економічні науки*. 2021. Вип. 4 (63). С. 81–85.
20. Фінансова звітність Optima Hotel Management. URL: <https://clarity-project.info/tenderer/35850930>
21. Сучасні тенденції та стратегії відновлення індустрії гостинності після COVID–19 та карантинних обмежень: монографія / Г.О. Горіна, Г.А. Богатирьова, Ю.С. Дорош, Р.І. Дудченко та ін.; наук. ред. Г.О. Горіна. Кривий Ріг : Вид. ДонНУЕТ, 2023. 142 с.
22. Мельничук Г.С. Організація та методика аналізу податкового навантаження на підприємство: теоретичні аспекти. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. № 1. С. 159–175.
23. Чудак Л.А. Ризикоорієнтована система податкового контролю. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. №8. С. 196–208.
24. Євтушевська О. О., Лагодієнко Н. В., Іванченкова Л. В. Податкова політика як складова державного податкового менеджменту. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 4. С. 32–37.
25. Величко Л. К., Чорна А. М. Проблемні питання податкової системи України. *Актуальні питання забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобалізації: зб. тез доп. Міжнар. наук.–практ. конф.* Харків: ХНУВС. 2022. С. 48–50.
26. Дудник В. М., Гарбінська–Руденко А. В., Яценко Ю. Г. Правові проблеми функціонування фінансової системи України в період дії воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. Вип. 2. С. 132–136.
27. Чернюк Т. В., Юрчишена Л.В. Системи оподаткування в умовах війни: правовий та фінансовий аспекти. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2022. Том 2. № 14. С. 258– 262.

28. Лоїк А., Ткачик Л. Ефективність податкової політики в Україні: регулюючий та фіскальний аспекти. *Галицький економічний вісник Тернопільського національного технічного університету*. 2022. № 4 (77). С. 82–93.
29. Бражник Л. В. Фінансові ресурси підприємства: їх формування та використання. *Економіка та суспільство*. 2018. № 14. С. 778–783. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/14_ukr/111.pdf
30. Кузь В.І. Методичні підходи до аналізу податкового навантаження на основні показники діяльності суб'єкта господарювання. Importance of Soft Skills for Life and Scientific Success: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Internet Conference, March 1–2, 2022. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine. P. 130–133.
31. Концева В.В. Обліково–аналітичне забезпечення оцінки податкового навантаження підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 29. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/547/525>
32. Децора С. Правила оподаткування під час воєнного стану. Бухгалтерія 911. URL: <https://buhgalter911.com/uk/news/news-1064117.html>
33. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <http://sfs.gov.ua/>
34. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
35. Доценко В. Ф., Косова Т. Д., Ярошевська О. В. Ефективність менеджменту готельно–ресторанного бізнесу: критерій фінансових результатів. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С 28–33.
36. Мазуркевич І. Теоретико–методологічні аспекти управління бізнес процесами на підприємствах індустрії гостинності. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 11 (13). С. 183–192.
37. Budko O.V., Volosova N.M., Stebliuk N.F. Economic and mathematical methods and models in economic analysis and auditing : monograph. Kamianske :

DSTU, 2024. 167 с.

38. Фінансово–економічний аналіз підприємств туризму: підручник / І. Б. Андренко, Н. М. Влащенко; Харк. нац. акад. міськ. госп–ва. Х.: ХНАМГ, 2012. 308 с.

39. Єпіфанова І. М. Роль і місце аналізу фінансової звітності в процесі здійснення фінансовогосподарської діяльності суб'єктами господарювання. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки*. 2017. Вип. 23 (1). С. 162 – 166.

40. Небаба Н., Разінькова М., Стеблюк Н. Економіка та фінанси готельно–ресторанного бізнесу. *Наукові перспективи*. 2022. № 9 (27). С. 260–269.

41. Любкіна О. В., Шмельова М. О. Діагностика фінансової діяльності і прогнозування перспектив розвитку бізнесу на основі багатофакторної моделі рентабельності. *Ефективна економіка*. 2018. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/48.pdf.

42. Ковальчук Т. Г. Перспективи розвитку готельно–ресторанного бізнесу в Україні в умовах глобалізації світового господарства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Вип. 23. Ч. 1. 2019. С.126–130.

43. Стратегічне управління готельними підприємствами в умовах глобалізації : монографія / за заг. ред. В. М. Зайцевої. Запоріжжя : ЗНТУ, 2018. 120 с. URL: <https://eir.zp.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1a07a32e-4108-43a7-b1d9-7793c3244c8c/content>

44. Вдовічен А. Регіональні особливості управління підприємствами сфери гостинності в довоєнний, воєнний та поствоєнний періоди. *Управління розвитком сфери гостинності: регіональний аспект* : матер. Міжнар. наук.–практ. онлайн–конф., 5 травня 2022 р. Чернівці : Технодрук, 2022. С. 10–21.

45. Баженова С.Е., Пологовська Ю.Ю., Канцур І.Г. Розвиток готельно–ресторанного бізнесу в умовах сьогодення. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1280/1234>

46. Банера Н. П., Гелей Л. О. Фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва: оцінка та шляхи підвищення інформативності показників. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2021. № 1 (71). С. 55–62.
47. Юдіна О., Стеблюк Н., Небаба Н., Шевченко В., Литвиненко Д. Розвиток фінансового потенціалу закладу індустрії гостинності. *Актуальні проблеми економіки*. 2023. №5 (263). С.79–89.
48. Побережець О. В., Гусєв А. О. Фінансовий аналіз як інструмент оптимізації податкового навантаження підприємства. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2020. Т. 19. Вип. 3 (46). С. 122–133.
49. Климаш Н.І. Моделювання регулюючого впливу податкової компоненти на умови господарювання в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 19. С. 95–99. URL: http://bses.in.ua/journals/2017/19_2017/20.pdf
50. Кравець О.В. Когнітивне моделювання впливу податкового регулювання на розвиток малого підприємництва в Україні. *Ефективна економіка*. 2017. №2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5835>
51. Optima Collection Дніпро. URL: <https://optimahotels.com.ua/uk/hotels/collection-dnipro/>